

Година XX — Број 345
Субота, 9 август 1958

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

БИЛАЗИ С КОЛА
ТРГОВЦЕ!
ДОСТА СИ СЕ
ВОЗИО!

Ш... ШТА
ХОЋЕТЕ
ОД
МЕНЕ?

НИШТА! ЖЕЛИМО
САМО ДА ТЕ ОСЛО-
БОДИМО ТЕ РОБЕ
И ДАТИ ОМОГУЋИ-
МО ДА МАЛО ПРО-
ПЕШАИШ! ТО ЈЕ
ДОБРО ЗА
ЗДРАВЉЕ!

РАЗБОЈНИЦИ!
ПРЕДАВИ СТРА-
ЦИ! ЗАР ЈЕ ТО
ВАШ НАЦИН
ПОМАГАЊА
НАРОДУ?

ИЗГЛЕДА ДА ТИ ТРЕБА ПОМО-
ЋИ ДА КРЕНЕШ! ЕВО ТИ
САД БЕШ БРЖЕ ТРИЧТИ!
ХАХАХАХАХА!

ХАХАХА!
ГЛЕДАЈТЕ! ДЕ-
БЕЛКО ЧАК УМЕ
И ДА ТРИЧ!

РАЗБОЈНИЦИ!
ПЛАТИТЕ
МИ ЗА
ОВО!

ОУ, МОЈ МИЛИ, МИЛИ
АРМОНЕ! ДА НИЈЕ
БИЛО ФЛАША...
ИЗГУБИЛА БИХ
ТВ! А ГДЕ ЈЕ ОН?

НА ОБАЛИ ПОКУШАВА
ДА ОТКРИЈЕ УЗРОК
НЕСРЕЊНОГ
СЛУЧАЈА!

УПОМОГ!
РАЗБОЈ-
НИЦИ!

УПОМОГ! ДОШЉА
ЦИ СА ЗЕМЉЕ
ОПЛАЧКАЛИ СУ МИ
СВУ РОБУ! НАПА-
ЛИ СУ МЕ СВО-
ЈИМ ВАТРЕНИМ
ШТАПОВИМА!

О ЧЕМУ ТО
ПРИЧАШ, ЧОВЕ-
ЧЕ! ИЛИ СИ
ЛУД... ИЛИ
СЕ ВА-
РАШ?

ЈЕ ЛА?
ЗАР ЈЕ
И ОВА
ИЗГОВЕ-
ТИНА
ВАРКА?

ИЗГОВЕТИНА!
ИСТЕ КАО ОНЕ
ШТО ПРАВИ ВА-
ШЕ ОРУЖЈЕ!
ЧОВЕК НЕ
ЛАЖЕ!

ОНИ СУ ТО
БИЛИ!
ПОЗНАО
САМ ИХ
ПО ОДЕ-
ЛУ!

СМЕШНО!
ФЛАШ ДА
БУДЕ
ЛОПОВ! ТО
ЈЕ КАО ДА
МЕНЕ
ОПТУЖУЈЕТЕ!

ГДЕ
ЈЕ
ОН
ОНДА?

ДА,
ОДАВНО
ГА
НИСМО
ВИДЕ-
ЛИ!

ДОШЉАЦИ
СА ЗЕМЉЕ НИ-
СУ У СВОМ ЛЕ-
ТЕЉЕМ БРОДУ!

ДА БОМЕ
ДА НИСУ!
ЗАПОСЛЕ-
НИ СУ САКРИ-
ВАЊЕМ СТВАРИ
КОЈЕ СУ ОД МЕНЕ
НЕ ОТЕЛИ!

ОПТУЖБЕ
ОВОГ ЧОВЕКА
МОЖДА НИСУ
БАШ НЕОСНО-
ВАНЕ!

ЈА САМ УВЕРЕН
ДА ТРГОВАЦ БЕ-
РУЈЕ У ОНО ШТО
КАЖЕ АЛИ, ОН
ЈЕ У ЗАБЛУ-
ДИ!

ЧЕКАЋЕМО
КОД БРОДА
ПОВРАТАК
СТРАНАЦА...
МОРАЋЕ ОВО
ДА НАМ
ОБЈАСНЕ!

У МЕЂУВРЕМЕНУ
ФЛАШЕ
ДОБИЛИ СМО
ТВОЈЕ ПИ-
САМЦЕ!
ЗАШТО СИ
НАС
ЗВАО?

ПИСАМЦЕ?
НИСАМ ВАМ
ПОСЛАО НИКА-
КВО ПИСАМЦЕ!
ШТА ТО ЗНА-
ЦИ?

У овом броју:

- НАШИ ПРВИ НАУЧНИЦИ У БОРБИ ПРОТИВ СУЈЕВЕРЈА
- НЕВОЉЕ ФРАНЦУСКИХ ЂАКА С ПРАВОПИСОМ
- ДАРВИНУ НА ПОКЛОН
- СТРИПОВИ:
Биш челик, Пеја, Мики, Флаш Гордон, Бим и Бум, 7 пагуљака и ешница, Томахаак и Вучко.

Пушка будућности

Пошло је неколико векова од појаве прве пушке, али је тек друга половина деветнаестог века значила читаву прекретницу у погледу изгледа тог оружја. То је иначе био период снажног развоја целокупног ватреног наоружања, па је и пушка тек тада добила приближно исти облик као што га има данас.

Од тога доба може се слободно рећи, читав истраживачки рад на развоју ватреног оружја био је ограничен, углавном, на већа или мања додерицања већ постојећих, усвојених принципа (који су били мање-више исти у свим армијама). Интересантно је, на пример, да су све војске света задржале у наоружању пушчани метак с класичном чауром и барутним пуњењем, иако таква комбинација претставља у неку руку анахронизам. Довољан је један податак па да се човек у то брзо увери. Наиме, иако је чаура само помоћни, споредни део метка, на њу отпала више од половине цене коштања читавог метка. Осим тога, она је два-три пута дужа, а и знатно дебља од зрна. Чаура је, исто тако, најчешће тежа од зрна. А шта је уствари чаура? Најкраће речено: амбалажа метка. Јер она седињује, „лакује“ све његове делове.

Из тих разлога многи стручњаци данас настоје да елиминирају чауру с њеним гломазним барутним пуњењем и капсилом и да тежину метка сведу на много мању меру, тако да ношење муниције више не претставља онакав проблем као до сада. Тиме би се добила сасвим нова муниција, која би захтевала корените измене и облика и начина функционисања садашњег локалитарског ручног оружја, пушке пре свега.

У многим земљама већ су се појавили и сасвим конкретни предлози за измену пушке,

Ево, на пример, како изгледа један од тих предлога.

Према том нацрту, пушка будућности, да је тако назовемо, имаће знатно краћи усадник него досадашња, а и по свом спољном изгледу знатно ће се разликовати од ње. Међутим, на појединим местима биће знатно дебља. То се оправдава тиме што ће шаржери садржавати до 100, па и више метака. За испаливање зрна више се неће, кажу, употре

ти отприлике као кутија шибца. Војник ће увек имати уз се десетак таквих магацина. У сваком од њих биће по десет метака. Предвиђају се и већи магацини, са по 20 и више метака. А то ће најмање двоструко увећати такозвани „бојеви комплет“ борца, који ће у исто време бити мање оптерећен него досад.

За муницију пушке будућности, изгледа, више неће бити потребна никаква „амба-

блати барут, већ неко специјално течни погонско гориво које ће бити смештено у посебном резервоару у кундаку пушке.

Пушка будућности, како тврде њени пројектанти, неће имати отвор за избацивање празних чаура, нити ће на њој бити икаквих шупљина кроз које би могла да продира прљавштина. Имаће само један мали отвор за намештање магацина с муницијом, који ће изгледа-

лака; биће довољно да се пре гађања магацин стави на своје место у пушци. С таквим магацином борац ће моћи да преплива реку, да пуже по блававом земљишту и слично, јер ће сви отвори на њему бити, херметички затворени. Чак ће и уста чекати бити заштићена нарочитим поклопцем који ће се аутоматски отварати тек приликом испаливања метка. Веома је занимљив и начин на који ће се то чинити,

Изгледа да ће се испаливање вршити помоћу једне минијатурне батерије која ће бити испуњена живом или никел-кадмијумом. Но, иако мала, она ће бити у стању да истраје годину дана и више.

Поред батерије, пушка будућности имаће и мали отпорник и један калем за паљење. Тврди се да ће, таква комбинација, уз још неке ситније делове, бити у стању да даје преко 100.000 волти приликом сваког повлачења обараче. А таква снага биће више него довољна да створи искру на свећици и упали погонско гориво. Изгледа да ће сви ти елементи бити смештени у кундаку. Притисак барутних гасова искоришћаваће се за поновно запаливање механизма и за убацивање нових зрна у цев. На тај начин пушка ће аутоматски бити поново напуњена и спремна за следеће испаливање.

Предност нове пушке огледа се и у начину њеног чишћења. Творци пројекта сматрају да ће бити довољно ако се с времена на време кроз цев провуче уљана крпича, док ће сви механизми бити херметички затворени и аутоматски ће се подмазивати. На тај начин ни прегледи пушке неће морати да се врше тако често; биће довољно ако се то буде чинило после сваких 20.000 испаливања метака.

Уз пушку војник ће носити и два резервоара с горивом, ради благовремене замене у трошеног. Чим се испразни један — наместитиће се други. Резервоари ће бити стандардизовани, тако да их сваки војник може замењивати брзо и лако. Осим тога, за испаливање појединог метка трошиће се врло мала количина горива, па ће један резервоар моћи дуго да траје.

Конструктори нове пушке водили су рачуна и о њеној тежини. Она се, по њиховој замисли, више неће правити од челика, већ од врло лаким метала као што је, рецимо, титан или од разних пластичних материја.

Све су то засад само замисли. Али сва та „маштања“ имају доста реалних основа и могу постати стварност чак и у блиској будућности.

Кит — авионски путник

Бели кит, намењен акваријуму на Кони Ајленду (Њујорк), угинуо је за време путовања авионом са Аљаске. Берта, како су звали ову ретку животињу, заробљена је пре неколико недеља и била је тешка свега 200 килограма. Да би лакше поднела транспорт, Берту су увели у влажне чаршаве, које су сваки саг мењали. Али, ни то није помогло. Животиња је угинула 45 минута пре спуштања авиона.

Облакодер од цигала

На недавном конгресу швајцарских циглара објављено је да је у Швајцарској, предграђу Цириха које данас има око 28.000 становника, завршен досад највиши облакодер на свету изграђен искључиво од цигала. Висок је 53 метра и има 68 конфорних станова распоређених на осамнаест спратова.

Архитекта А. Жилер, пионер ове врсте грађења, који је сличну зграду од 13 спратова начинио у Базелу 1949 године, изјавио је да је олепа кудикамо јетинија и практичнија од сваког другог материјала. Он сматра да употреба армираног бетона више одговара пословним и трговачким зградама, а мање чисто станбеним. Данас се у Швајцарској четири велике фабрике баве производњом специјалног типа опеке за подизање станбених облакодера. Нацрт за ове опеке израдио је архитекта Жилер.

Да сувише не поцрне

У Енглеској, купачице које не желе да сувише поцрне а ипак неће да се одрекну сунчања, узимају напитак од лимунцовог и поморанџиног сока. Лекар су потврдили да стална употреба ова два освежавајућа и хранљива сока за време летње сезоне доиста спречава да кожа, ма колико била изложена сунцу, прекомерно поцрни.

Немачки отровни гасови угрожавају свет

Недавно су у Балтичком Мору Британци открили олупине два немачка транспортна брода из прошлог рата с товаром граната пуњених најстрашнијим отровним гасовима. Ондама је од владе у Бону затражено да немачки стручњаци, који знају начин демонтажа граната, уклоне ову латентну опасност. Досад још ништа није учињено, јер би повлачење олупина до обале, демонтажа гасних граната и уништење бродова стајало око 20 милиона француских франака. Британски експерти тврде да су гранате нетакнуте, али да, изложене корозионом дејству морске воде, могу ускоро почети да испуштају смртоносне гасове.

ничан осмех скривен у угловима танких усана. На једном од најпознатијих портрета уметник га је насликао са огромном периком и лицем уоквиреним увојцима. Никако се не може рећи да су га сви уважавали, али су га се многи бојали: умео је да држи у страху своје непријатеље... Разуме се, у крчми „Златни делфин“ није се појавио у оном облику у коме се својевремено могао срести у личним апаратима енглеског краља, али и у том скромном оделу изгледао је као човек не навикао да се другом склања с пута.

— Ви сте Александар Селкирк из Лагоа? — запитала старац

— Да, господине.

— Звао сам вас к себи... Нисте дошли!

— Старац нахну обрве, али се одмах добродушно осмехну и додаде: — И ево, ја сам дошао к вама.

— Да, господине, ви сте дошли! — промуклим гласом понови Селкирк не скидајући поглед са старчевог лица. У читавој његовој појави, у тону гласа, у покретима, осећала се одбијајућа дрскост.

— Седите! — кратко рече старац. — О вама су ми причали капетан Роџерс и сер Ричард Стил. Желео бих да се с вама ближе упознам.

Селкирк само лако слеже раменима. Путво је, значајно погледајући празну боцу која је стајала на столу. Старац заврте главом.

— Прво ми све испричајте о себи...

— Зар вашу милост могу да занимају ствари које препричавају поднапити морнари? — У Селкирковом гласу звучало је потсмех.

— Да, — мирно одговори старац. — Занима ме баш то.

Овога пута под његовим хладним погледом Селкирк обори очи и ћутећи седе за сто. Незнанац се намести према њему. Подупревши лице шакама, био је спреман да слуша...

(Наставиће се)

Хладна киша и ветар, прожети мирисом мора, обавили су човека чим је отворио врата најмљене кочије и с палучице скочио у благо.

— Чекајте ме ту! — довикнуо је кочијашу и, увидевши се боље у огртач, нестао у тмнини. Корачао је насупрот ветру низ уску цомбасту улицицу. У сивој усковитлаој магли назирале су се ту и тамо жуте мрље окана на сиротињским кућицама.

— Проклета периферија! — гунђао је човек у огртачу трудећи се да се држи средине улице и стежући десном руком дршку свог дебелог штапа. — Сваког часа можеш добити ударац ножа у леђа.

Знао је да улица којом корача води право ка Темзи. Замислио је како на реци, љубљајући се на таласима, шкрипе стари бродови, како их шиба киша, како о њихове бокове плуска црна вода, а ветар авикди кроз мочку ужад, и једног тренутка осетио је такву језу да је пожално што је уопште дошао у овај крај.

Још неколико корачаји — човек у огртачу готово их је препрчао шљакчајући по барама — и стајао је пред ниским вратима, под гвозденим фењером који се љубљао и шкрипао на ветру. Да, то је ту, није се преварио: на виду изнад врата било је грубо намолвано морско чудовиште са зубатим чељустима и рибљим репом. Ту се налазила крчма „Златни делфин“. Човек у огртачу гурнуо је врата ногом и ушао у крчму.

У ниској, засвојеној одаји било је, као и сваке вечери, врло бучно; чуо се пијани жагор и дивља дрека промуклих гласова који су певали морнарске песме. Посетиоци „Златног делфина“ изврсно су се осећали под његовим кровом, међу његовим чађавим и плесивим зидовима. Пред сваким је стајао бокал с пивом или чаша зеленкастог цина у који је крчмар — намуо рени, ћутљиви горостас Ирач — додавао некакав убиствени зачин од кога се чак и најснажнијим морнарима, после три-четири чашнице, чинило да се налазе на трешној палуби брода запалог у страшну буру.

Под таваницом је оскудно светледа уљана лампа, а из кухиње је допирао задах прженог бакалара. У висини човечејг раста лебдели су сивкасти облаци дуванског дима, дижући се из дула које су шпрчале из уста готово сваког госта. Не, ту није

Историја једног сусрета

било никога ко крчму „Златни делфин“ не би сматрао топлим, па чак и удобним местанцем где је пријатно провести једно такво вече, кад киша засица окна а ветар се поправља ћерамидима на крову.

Човек у огртачу приђе шанку. Крчмар га је дочекао поклоном, уздржаним и истовремено пуним поштовања, одвео га у собицу која се налазила за шанком и одмах се вратио на уобичајено место. Леђима се наслонио на зид, прекрстио своје снажне руке и, како је изгледало, запао у дремеж. Стални гости „Златног делфина“ знали су, међутим, да ништа од онога што се збива у крчми не може промаћи проицљивом погледу који се пробијао кроз полупуштене трепавице...

Појава странца, уз то још судећи по свему центмена, у тај позни час и на том месту претстављала је необичан догађај. Али, нико од гостију није се усуђивао да о томе пита газду. Свиња је било познато да он не трпи радозналост.

Тек што су се врата за крчмаром затворила, човек у огртачу скинуо је троголи шешир блистав од кише, ставио штап у угао и свој тежки мочки огртач пребацио преко наслона столице. Остао је у капуту без рукава, с дебелим дутачким чарапама и тешким ципелама с колчама. Његово лице, избраздано борама, сведочило је о немирном и бурно проживљеном животу. Пришао је столу и, привнеши руке жутом језичку свеће затакнуте у праћу трбухасте боце од рума, грејао је неко време озебле прсте. Обазрео се око себе... Мала одаја с паучином по угловима и сивим мрљама на зидовима. Прозор заштићен капцима. Поред прозора, на дрвеном кревету, на гужви ужади, спавао је неки човек.

Старац узе са стола свећу, приђе постели и с нескривеном радозналости наведе се над спаваћем. Забршена коса, вршаво, нездраво жуто лице. Али, чак ни у сну оно није изгубило израз лукавства и немог

злог јогунства. Прљава кошуља раздрљена на косматим грудима. Без опасности да ће се погрешити могло се рећи да је тај уснуоли човек добро упознат с великим и малим животним недаћама, да не једе сваког дана толико да би био сит, али да је вато сваког дана пијан.

Старац се насмеши, врати свећу на сто и поново пришаши постели потапша спавача по рамену. Овај скочи, као изненада пробудена звер, с таквом брзином да старац узмаче један корак. Неко време стајаху ћутке, гледајући један другог право у очи. И шта се догодило? Тај измучени, невиспавани човек издржао је продорни старчев поглед.

...На портретима који су дошли до нас и на којима је старац претстављен у својим најбољим годинама јасно се може видети да је био обдарен несвакидашњом вољом и јаким карактером: лепо лице које ипак потсећа на птицу-грабљивцу, кукаст нос, густе састављене обрве, смео поглед, иро-

Хемија ДОМАЋИЦАМА

Органска силицијумска једињења последњих година имају све шире примену. Тако се, на пример, у фабрикама Совјетског Савеза израђује од њих око четрдесет врста разних материја, које се употребља-

вају не само у техничке сврхе, већ налазе примену и у обичном животу. Посуђе израђено с додатком ових материја има необично својство: зидови чаша, тањира и боца постају хидрофобни — вода их не кваси. После прања такву посуду не треба брисати. Довољно је исплакнати је водом и она је тада не само чиста, већ и „избрисана“

СПРЕЗНОСТ

Кад се склања или кад одлази на легање, птица снежница право са висине на којој је до-

гле летела суноврати се вертикално у дубину и забије се у какав снежни нанос, не остављајући тако трагове по снегу по коме би је непријатељ могао открити.

Позориште за 27 ледалаца

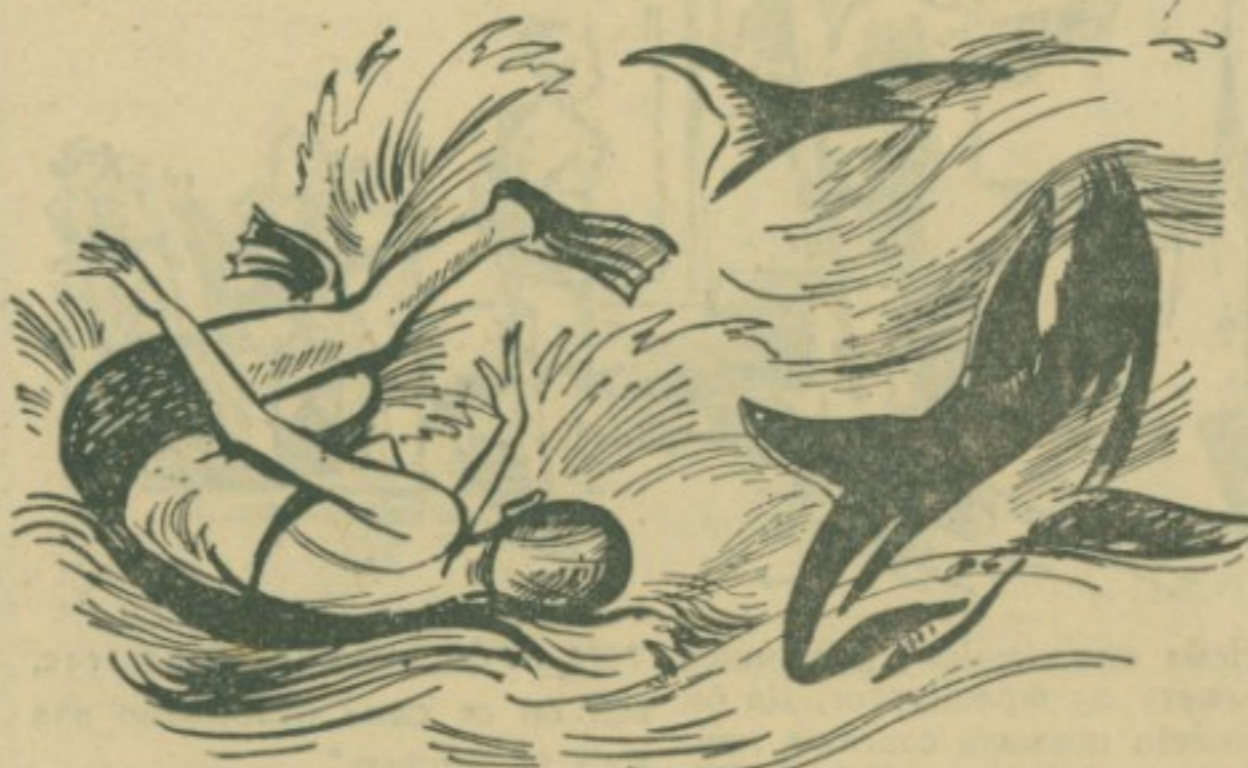
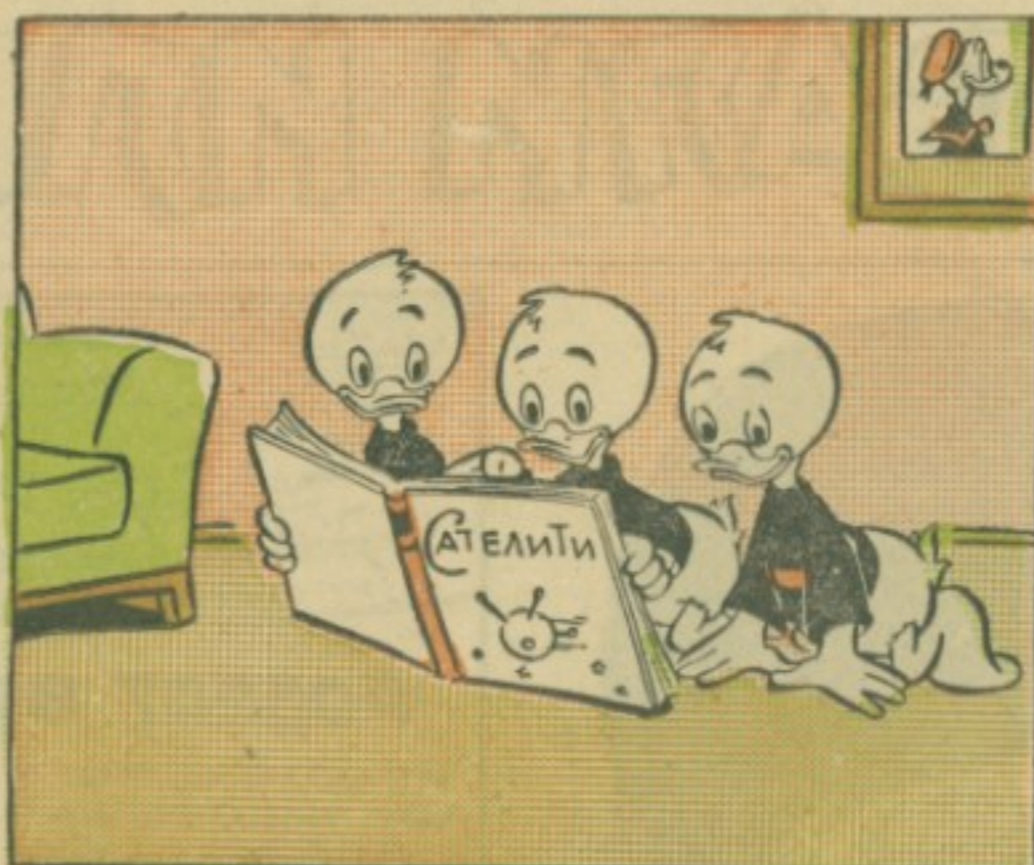
Најмање позориште на свету налази се у граду Сомерхаузену, у Западној Немачкој. Оно постоји већ седам деценија и може да прими свега двадесет и седам гледалаца. У њему играју аматери, али често гостују и професионални глумци.

Да је знала, не би се жалила

У граду Нанту, у Француској, догодио се један несвакидашњи случај. Нека млада жена, Ивон Бареј, брисала је прозоре на свом стану, на трећем спрату. Одједном, оклизнула се и стрмоглавила на плочник. Срећом, прошла је само с лаким озледама, јер је пала на велику гомилу песка истоварену ту ради неког грађења. Она је заједно са осталим станарима баш уочи тога дана поднела властима тужбу против самовласног истоваривања песка испред њихове зграде. Жалба је била уважена и власник градилишта новчано кажњен. Само пет минута касније требало је да радници почну да пребацују песок на друго удаљеније место.

Тумач преко телефона

Главна телефонска централа у Минхену увешће ускоро једну веома практичну новост. Ако неко жели да разговара с познаником у иностранству, а не зна језик којим он говори, платиће одређену суму и одмах му се на располагање ставља тумач за тај језик. Све је тако аутоматизовано да се без икаквих тешкоћа обавља разговор. Онај на другом крају жице чак и не примећује помоћ тумача. После припрема, које су трајале две године, ове „преводилачке“ централе увешће се у неколико немачких градова. Централа за разговоре са Енглеском налазиће се у Диселдорфу, с Француском у Франкфурту, са скандинавским земљама у Хамбургу и са Италијом у Минхену. Сва места која имају телефонске централе биће повезана с њима.

Кратак суерет

Док је тренирала у заливу Кенз, аустралијска првакиња у пливању Лорен Крап са ужасом је видела како јој се стреловитом брзином приближава ајкула. За бекство више није било времена. Па ипак, пливачица није изгубила присебност. Снажно је узбуркала во-

ду око себе ударајући по њој својим гуменим перајима. Изненађена, ајкула је начинила широк круг око тог места, затим још један, а онда је, изгубивши стрпљење, а можда и уплашена, отпливала према пучини.

»Дечје царство«

Да би без бриге разгледали Бриселски сајам родитељи могу слободно поверити своју децу пса и чврњу у такзваном „дечјем царству“, које је смештено на површини од два и по јутра земљишта. За чување јетног детета плаћа се 300 динара и исто толико за храну.

Док је у свом аутомобилу прелазно преко моста на реци Мисисипи, један грађанин Миннеаполиса спазно је како се нека жена очајнички бори с таласима. Не оклевајући ни тренутка, он је зауставио кола, излетео из њих, прескочио ограду моста и бацно се у реку. После тешке и напорне борбе успео да спасе жену у последњем часу. Али када се вратио на мост имао је шта да види: за волан његових кола била је закачена опомена саобраћајне полицијске патроле у којој је стајало да ће бити изведен пред судију за прекршаје зато што је паркирао аутомобил на строго забрањеном месту.

Уместо 20 берача...

У француском граду Балпену, одгајивач цвећа Албан Бернар изумео је прву машину-берачицу цвећа. Помоћу ње се знатно брже и боље бере цвеће него руком. Први резултати показују да она успешно замењује двадесет професионалних берача.

Збој носшалије...

Швајцарац Ханс Шауфелбил, коме је сада 76 година, прешао је на бициклу 1.700 километара — пут од Сарагозе у Шпанији до свог родног места у близини Цириха — само зато да би, после педесет година, опет видео свој завичај.

Професор Пикар поново истражује

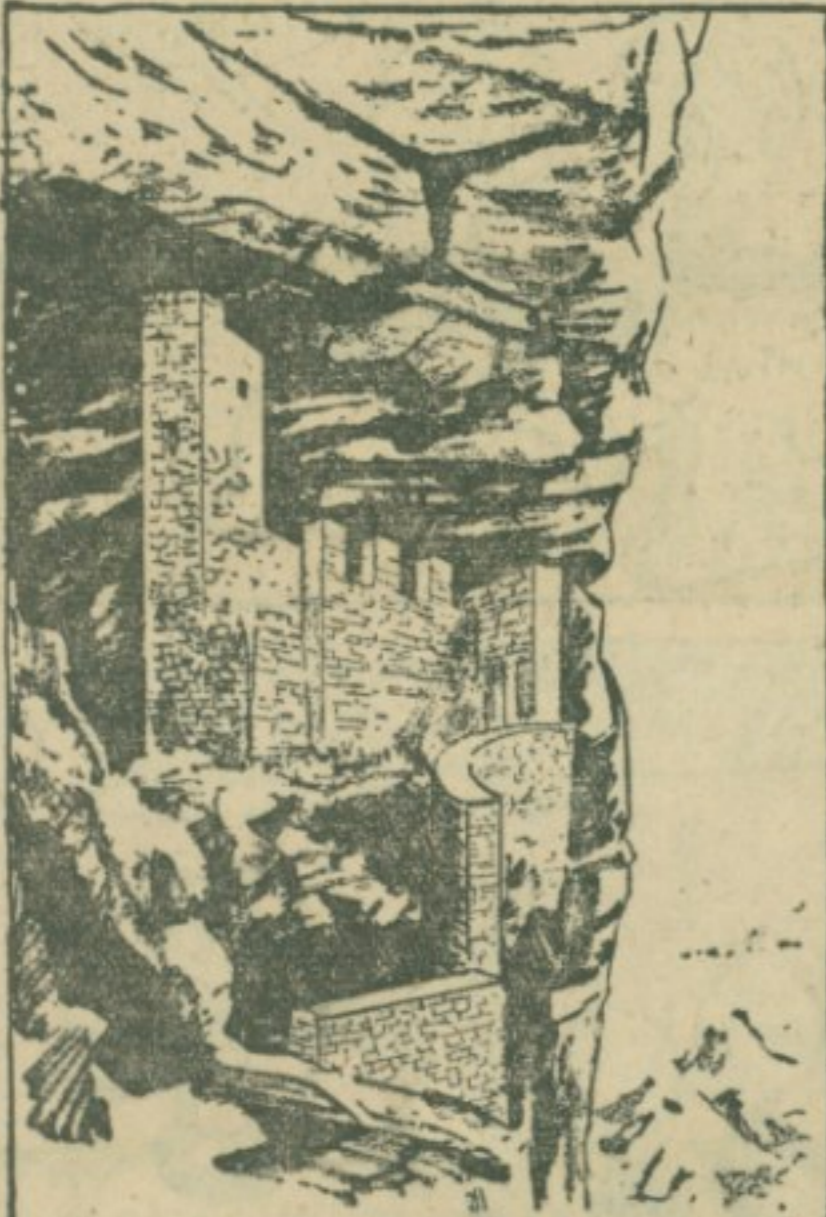
Познати истраживач морских дубина, швајцарски научник професор Огист Пикар, обићи ће у току ове године калифорниску обалу Пацифика и проучавати области у којима очекује да ће наћи интересантне податке. Пикар ће се спуштати у велике дубине помоћу свог батискафа, с којим је већ и раније вршио разна испитивања у морима.

Казна за покривање

Док је у свом аутомобилу прелазно преко моста на реци Мисисипи, један грађанин Миннеаполиса спазно је како се нека жена очајнички бори с таласима. Не оклевајући ни тренутка, он је зауставио кола, излетео из њих, прескочио ограду моста и бацно се у реку. После тешке и напорне борбе успео да спасе жену у последњем часу. Али када се вратио на мост имао је шта да види: за волан његових кола била је закачена опомена саобраћајне полицијске патроле у којој је стајало да ће бити изведен пред судију за прекршаје зато што је паркирао аутомобил на строго забрањеном месту.

Ripley's

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

САГРАДИО ЗАМАК ДА БИ ПОБЕГАО ОД СВОЈЕ СЕНКЕ

ШАРЛОТ, ЈЕДАН ВИТЕЗ КАРЛА ВЕЛИКОГ САГРАДИО ЈЕ КРАЈ ПУКСЕРЛОХА (АУСТРИЈА) Тврђаву у једној пећини коју је напустио само у ноћима без месецине „да његова сопствена сенка никад не би могла да га прогони“

ВИЛИЦЕ „ДЕТЕКЕ ЛИЦИЦЕ“ — ЈЕДНЕ ВРСТЕ СЛЕПОГ МИША — СТАНОВНИЦИ ОСТРВА ФИЦИ УПОТРЕБАВАЈУ КАО НОВАЦ

БОДХИДХАРМА

ОСНИВАЧ ЈЕДНЕ БУДИСТИЧКЕ СЕКТЕ У ЈАПАЊУ ГЛЕДАО ЈЕ НЕТРЕМИЦЕ У ЈЕДАН ЗИД ПУНИХ 9 ГОДИНА

РОБЕРТ ВОФ

ИЗ ПОЛЗ ЧЕРЧА У АМЕРИЦИ УМЕО ЈЕ ДА ПЛИВА КАД МУ ЈЕ БИЛО 7 МЕСЕЦИ

ЈЕДАН ХЕКТАР

ЗАБАБЕН ВАНАМА ДАЈЕ 44 ПУТА ВИШЕ УРАЧЕ ОД ЈЕДНОГ ХЕКТАРА ПОД КРОМПИРОМ

СЛАВНИ ЕНГЛЕСКИ ПЕСНИК

БАУРОН

ТОЛИКО ЈЕ ЈАКО ШКРИПАО ЗУБИМА ДА ЈЕ УВЕК ПЛВАО СА СЛАЗЕТОМ У УСТАМА

ЗАКУП КОЈИ СЕ НЕ МОЖЕ ПОКУПИТИ

МОХИУДАНПУР, ЈЕДНО СЕЛО У ИНДИЈИ, ДАРОВАНО ЈЕ 1544 ГОДИНЕ ПОРОДИЦИ ШЕНКХ ПОД УСЛОВОМ ДА ЈЕДАН ОД ЊЕНИХ ЧЛАНОВА СВАКОГ ДАНА ИЗБАЦИ У ВАЗДУХ ДЕСЕТ СТРЕЛА ПОТОМЦИ ОВЕ ПОРОДИЦЕ ЧИНЕ ТО И ДАНАС, ПОСЛЕ 414 ГОДИНА

»Чудо« на изложби

На Светској изложби у Паризу 1900 године, међу осталим чудима тога времена била је изложена и једна врло мала количина радијума који су супрузи Кюри с толико тешкоћа издвојили из урана. Посетиоцима је дата прилика да помоћу нарочитог апарата спинарскопа, посматрају како из те мрвице радијума и скачу хиљаде и хиљаде честица сваког секунда. Овај феномен изгледао је тако невероватан да је један амерички физичар, С. П. Лангли, сматрао да је посредни „француски трик“. Јер, то што је он својим очима видео косило се са схватањем које је вековима владало о непроменљивости и компактности материје.

Пре неколико недеља Француски национални институт за рад и професионалну оријентацију организовало је експериментални диктат у више десетина школа. Око 4.800 једанаестогодишњих децека и девојчица који су завршили пети разред написали су по диктату једну страну из романа Луја Хамона „Марија Шазделен“. Пошто су радови прегледани наставници су утврдили да је резултат поразан. Било је просечно по шест правописних грешака на једној страни диктата а многи ђаци су имали по 20 и више грешака. Нормално би било да не буде више од једне до две грешке.

Ситуација је још озбиљнија када су у питању ђаци виших

НЕВОЉЕ ФРАНЦУСКИХ БАКА С ПРАВОПИСОМ

разреда. Сваке године наставници чупају косу исправљајући почетничке правописне грешке у радовима матураната. Француски педагози нашли су се пред сложеним проблемом: да ли треба часове диктата одржавати и у вишим разредима или је за све крив претерано тежак правопис француског језика?

Све што су оне постигле било је да се речи abatis и abatage пишу са два t као и abatre и да се реч phlegmon убудуће пише flegmon.

Нема никаквог разлога, сматрају многи угледни француски лингвисти, да се одржава тако сложен, тежак и нелогичан правопис. По речима једног од њих „француски правопис је конвенционални систем створен по ђуди неколико научника. Али и конвенција се може укинути. Језик од

крупне грешке, које се никад тако нису схватиле, па и данас кваре француски правопис. Најзад, они су плаћани по реду и трудили су се да речи учине што дужи да би исписали што више. Подражавањем латинског језика није представљало тешкоћу за људе као што је био Робер Етјен, писац првог француског речника средином XVI века, који је чак и послугу у кући учио да говори латински.

Да би спасли ђаке од јаловог губљења времена француски граматички стручњаци предлажу фонетички правопис или бар усаглашавање начина писања ових речи истог корена.

Збогом, железнице

За две године авиони ће летети брзином од 960 километара на час, а за следећих педесет година њихова ће се брзина учетворостручити — тврди капетан Еди Рикенбекер, председник Источне ваздушне компаније. Путници ће тада за један час прелетети с краја на крај САД, за два преко Атлантике, а за четири преко Пацифика. Рикенбекер сматра да ће тада васионски бродови бити луксузно уређени и моћи ће да прима 2.000 путника. Покретаће их атомска енергија и то брзином од 8.000 километара на час.

Ко је изумео цртани филм

Отац цртаног филма није Волт Дизни. Први проналазач, Француз Емил Кол, умро је непознат у једној париској болници. Рођен је у Паризу 1857 године. Прво је био шегрт у златарској радњи, затим помоћник мајоничара, потом трговачки путник и најзад... први човек који је цртеже оживео на филмској траци. Његов први цртани филм приказан је у париском биоскопу „Жимназ“ 17 августа 1908, што значи да ће се ових дана навршити педесет година од тог значајног датума.

Први цртани филм звао се „Фантасмагорија“ и био је састављен из 3.000 цртежа, који су од аутора захтевали десет месеци мучног рада с примитивним средствима. Цртани филмови одмах су освојили публику, па је за две године Кол морао да нацрта слика за око 60 филмова. Затим је отпутовао у Њујорк, где је радио за филмску компанију „Еклер“. Тамо је видео прве америчке цртане филмове, сасвим сличне његовим, али их је без злобе оценио као „дивне, једноставне и свеже“. Када се вратио у Француску, био је већ сасвим заборављен. Умро је у највећој бедности.

Шведска има највише зубних лекара

Светска здравствена организација објавила је да у Шведској на 1.550 становника долази један зубни лекар, у Немачкој на 1.559, у Аустрији на 1.700 становника, у САД на 1.900 и тако даље. На последњем, двадесет првом месту, налази се Индонезија, у којој један зубни лекар долази на 270.000 становника.

Чикаго више није „град злочина“

Чикаго где су некада царевали гангстери и криминалци постао је један од најужорнијих америчких велеградова. По броју злочина сада се на првом месту налази Лос Анђелес са 51 случајем годишње на хиљаду становника. Њујорк је на седамнаестом месту са 27,7, Чикаго на двадесет другом, а на последњем се налази Буфало са осам и по на хиљаду становника.

Нема сложенијег правописа на свету од француског. Да би објаснио правила слагања партиципа професор Морис Рат написао је недавно књигу од 70 страна. А изузетак има исто колико и правила. Многобројни уџбеници су уствари само бескрајни попис аномалија француског правописа.

Одавно су француски граматичари, професори језика и писци устали против претеране сложености правописа. Али су се увек сударили са непремошћивом препреком: министарским декретом од 1835 године који је часове правописа у школама прогласио обавезним, а бригу о чувању чистоте правописа поверио Француској академији наука.

Четири пута од почетка овог столећа: 1904, 1939, 1945 и 1952 године, стваране су комисије Министарства јавног образовања са задатком да проуче и изврше упрошћавање пра-

тога не би имао никакве штете, већ би се само ослободио зла које га нагриза“.

Главни кривци за сложеност француског правописа су средњовековни преписивачи административних декрета и судских одлука. Тада нису постојала никаква правила и они су преписивали како им је воља. Могли су писати речи онако како се изговарају (тако се и радило ранијих столећа) али пошто су били ученији од својих претходника уживали су у подражавању латинског или грчког корена у француској речи. Тако је оте (човек) постао homme због латинског hominem а vint (двадесет) vingt због латинског viginti. У овом етимолошком жару преписивачи су починили и многе

Није прејознао своје свирање

Најчувенији пијаниста света Артур Рубинштајн прославио је недавно свој шездесет девети рођендан. Том приликом је у кругу пријатеља испричао како је још у трећој години свирао на виолини, али је његов отац, који је био велик тврдица, одлучио да се Артур посвети клавиру, само зато што је то јачи и отпорнији инструмент. Већ у петој години Рубинштајн је у Варшави приредио свој први јавни концерт.

За рођендан су му пријатељи приредили мало изненађење: у његовом стану организована је игра „све или ништа“, која се преносила преко америчке телевизије. Питања су била из области клавирске музике и Рубинштајн је позван да одговара на њих. Пустили су преко плоча један музички комад који интерпретира сам слављеник. Рубинштајн није препознао своје свирање, а кад су му рекли да је он извођач скромно је изјавио: „Није могућно! Нисам приметно ниједну грешку!“ А затим је у поверењу признао: „Нема ниједног виртуоза који не може да прикрије своје грешке као они!“

„Неславан“ датум

Један енглески лист тврди да се ниједан славни човек, било научник, политичар, књижевник или спортиста, није родио 29 фебруара, то јест на дан који се јавља само сваке преступне године.

„Европска“ књижевница

Нека Ирма Шејвен, Швајцаркиња по рођењу, која је завршила студије књижевности у Немачкој а потом се удала за једног Белгијанца, пише романе искључиво на француском језику, али место збивања у њима је — Скандинавија.

НЕПОЗНАТЕ ЗЕМЉЕ И НАРОДИ

СЕНОЈИ

На врх брежуљка густо обраслог младом шумом избила је група људи са секирама и неким алатима сличним ручној тестери. Изабрали су највише и најдебље дрво и стали да га обарају.

Њихов изглед и алат јасно говоре да су то домороци тропске дунгле. Али зашто они, као какве неiskusне новаци, вуку упола посечено

жати видови куће начињени од уздуж расплећених бамбусових стабала и коре дрвећа. Кров је — лишће палме. Ови природни „дрепови“ слажу се као и прави, или се од њих начини нека врста простирке која се једноставно шребази преко костура крова.

Док једна група мушкараца подиже куће, друга одлази у лов и риболов. Сеноји углавном лове помоћу дуваљки — сумпитана. Сумпитан је дугачка цев од бамбуса састављена

корење биљке „кјуниит“ и црни сок каучуковог дрвета.

Касно увече мушкарци и жене скупљају се у „сали за игру“ — дугачкој заједничкој кући. Сеноји играју у паровима, уз звуке бамбусових фриула које прати ударање у добоше и гонг. Парови круже лагано и грациозно. Музиканти се смењују, али играчи се не заустављају по неколико часова — не дозвољава им понос. С времена на време по нека жена падне од изнурености, али је њен партнер подиже и наставља да игра. Пред зору играчи леже на поду без свести и тада у помоћ прискаче врач — „паванг“.

Врачи играју велику улогу у животу племена. Јер они „опште“ с природним бићима — духовима, који по веровању Сеноја управљају животом природе. Ко је онда ако не паванг позван да помогне човеку кога су нападе зле силе, па се разболи?

Паванзи лече у специјалним „ординацијама“ које Сеноји називају „рума-сенгуланг“. То је, уствари, широк оплет шупљих бамбусових стабала чији се крајеви стичу на неколико

метара изнад земље. При врху, обешена о једну од мотки, виси макета куће украшена цвећем и плодовима, као и фигура наоружаног човека која симболизује заштиту од злих духов.

Пре почетка церемоније један део бамбусових цеви напуни се водом. Кроз шупље стубове паванг се тада обраћа добрим духовима за савет како да лечи болесника. Према „добријем“ упутствима, он справља напита од лековитих трава. Пошто болесник испије лек, паванг отвара бамбусове цеви напуњене водом и заједно с пацијентом издржи хладно туширање. Врач добија награду само ако болесник оздрави.

„Способност“ паванга да општи с духовима осигурава му углед и ауторитет међу члановима племена и због тога су врач у већини случајева и створено и поглавице племенских група.

У последње време у племену Сеноји, као и у другим племенима полуострва Малаке, почеле су ницати школе. Новац за школовање деце даје се из заједничке „кесе“ племена, која се углавном попуњава приходима од трговине с малајским трговцима.

Чудовишта села Бомарцо

Прошло је четири века откако је, по наређењу господара замка који се налази изнад села Бомарцо, недалеко од Рима, неки непознати уметник извајао ова диновска чудовишта. Године су пролазиле, по чудовиштима је изникла маховина, продубиле су се боре на њиховим лицима. Некад су кавези китова који су „улази“ у парк замка изазивали страх код сујеверних становника села. Данас су они само један живописан детаљ у сеоском пејзажу.

дрво према најгушћем делу шуме, уместо на супротну страну која је већ искрчена.

Дрво се при корену преломило и са загушном бучењем срушило на остало дрвеће, дрвенасту папрат и бамбус који су расли испод њега, на падини брега. Тада се догоди нешто неочекивано: дрвеће је стало да се ломи као шибнице, вукући за собом при паду све нова и нова стабла. Падином брега као да је прошао најстраховитији оркан и оставио за собом широк, чист пут по средини шуме.

На тај, веома једноставан начин крче шуму Сеноји, домороци полуострва Малаке, који живе полуномадским животом. Кренувши од подножја брега, они само до пола претестеришу танка стабла, а затим с врха обарају на њих какво дебело, које онда доврши започети посао. Тако искрчен део шуме просуши се за два месеца и тада Сеноји пале оборена стабла и заостале пањеве, а земљу, набубрену пепелом, засејавају пиринчем и маниоком.

Само се један део обореног дрвећа не спаљује — он је потребан за подизање новог насеља. Све куће граде се заједнички. Жене и деца расчишћавају место где ће насеље бити, а мушкарци довлаче стабла и дебеле бамбусове палице. Кад је то готово, у земљу побиију неколико брвана, која су уствари костур бучије куће. На висини од два метра изнад земље поставља се платформа на којој ће ле-

од две бамбусове палице углављене једна у другу и са „мушкетом“ од тврдог дрвета. Стреле за дуваљке праве се од паличног корена. Права, брижљиво изглачана, оне тачно одговарају „калибру“ сумпитана. Стрела погађа дивљу свињу или дивокосу на растојању од 30—40 метара. Животиња пада мртва, јер су врхови стрела отровни.

Таквим стрелама мора се руковати веома опрезно. Чувају их у специјалним тобоцима који имају капак за затварање. Тобоцац је подељен на неколико одељака и може да прими до стотину стрела могућних размера. На свакој је обележена, нарочитим знацима, јачина отрова у који је замочена.

Сеноји употребљавају отров и за риболов: бацају у воду изломљене граничне отровног дрвећа и рибе, отроване или само ошамућене, испливавају на површину.

Све што се улови заједничка је својина племена и сваки члан добија подједнак део.

Приликом пресељења у ново насеље приређује се велика свечаност. За тај празник жене имају много посла: раним јутром одлазе у шуму да траже траве и цвеће, без којих не би могле да начине лепу фризуру и да се украсе. Мада од малајских трговаца, који долазе и у најзабаченије делове дунгле, могу да купе пудер и руменило за усне, оне раније употребљавају природна козметичка средства: црвено зрнење жбуна „кузума“, жуто

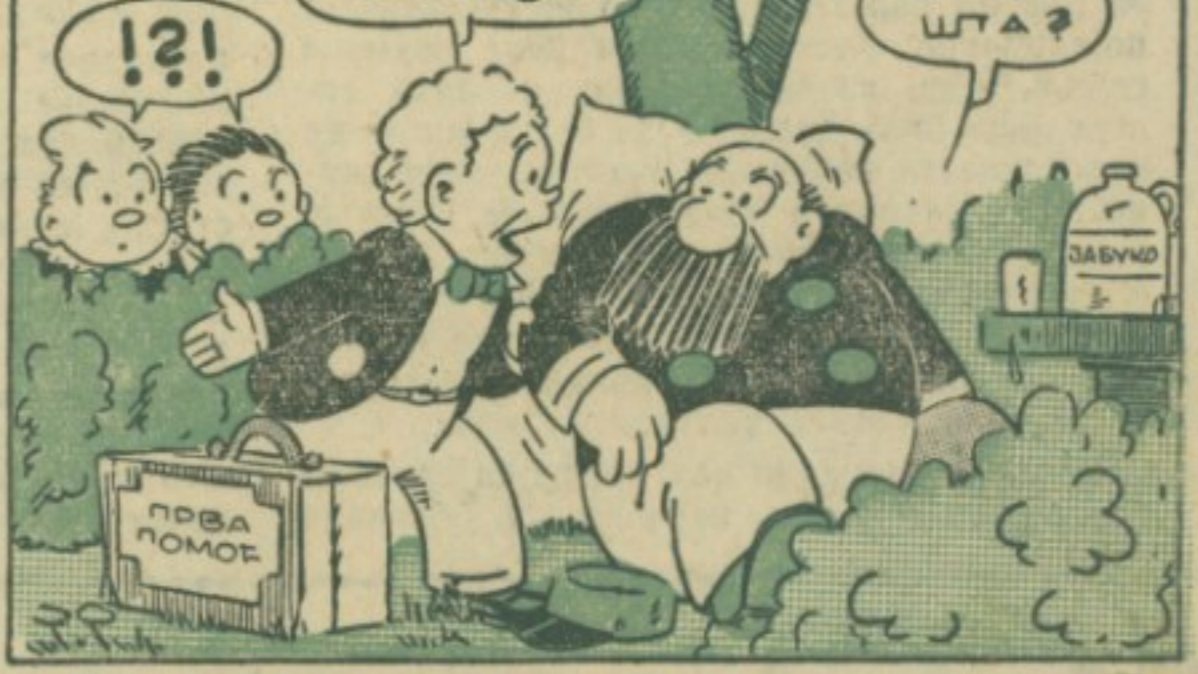
Зожибљаји Бима и Бума

ДЕЦО, НАВРТИТЕ КАПЕТАНА И РВЦИТЕ МУ ДА ЈЕ НА ЊЕГА РЕД ДА ОРИВА ПОД У КУЊИНИ! МАМА ЕВ ВАС ЗА ТО НАГРАДИТИ КОЛАЧИМА!

МИ СМО УВЕК СПРЕМНИ ДА ТЕ ПОСЛУШАМО!

КАПЕТАНЕ! КАПЕТАНЕ! ПРОБУДИТЕ СЕ! ИМАМ ДА ВАМ САОПШТИМ ВАЖНЕ ВЕСТИ! ПАЛО ЈЕ НАРЕЂЕЊЕ ДА РИБАТЕ ПОД У КУЊИНИ!

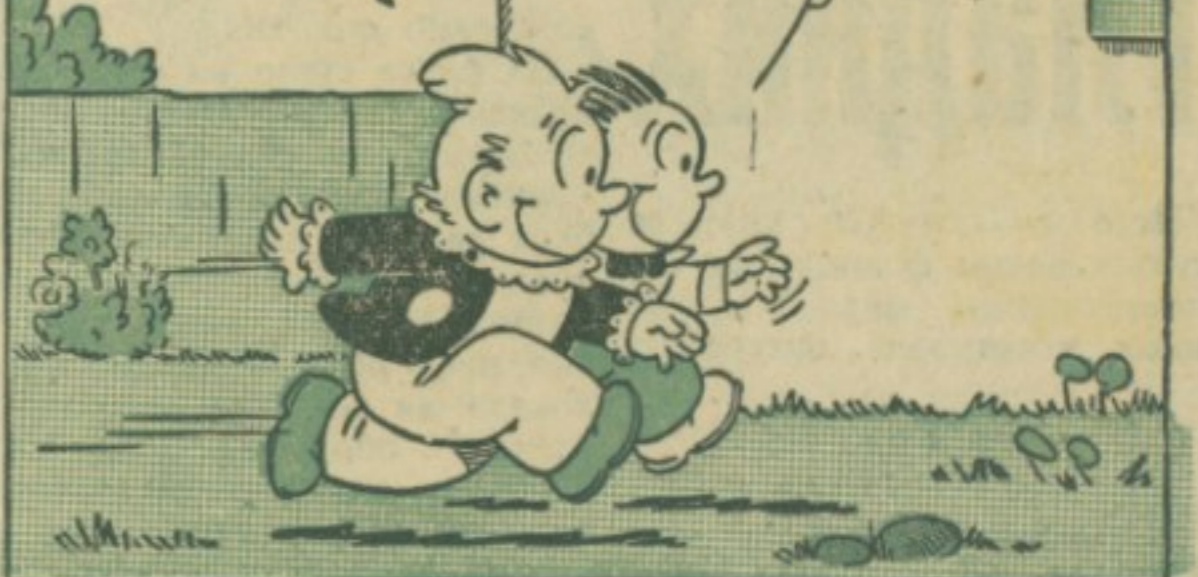

!?! ШТА?

НЕ, НЕ, КАПЕТАНЕ! СКРИВАЈЕ ВАМ НИШТА НЕВ ПОМОЌИ! СИВИТЕ СДРЕТА! ГЕНИЈАЛНИ БАМ ВАМ ДОЛАЗИ СА СЛАЖНОМ ИДЕЈОМ САМО ЗА ГЕТ БАНКИ!

ХА! ВАМ ЈЕ АМАТЕР КАД СЕ РАДИ О ИДЕЈАМА! МОРАМО ДА ПОЖУРИМО ДА ОСИГУРАМО ДОКАЗЕ!

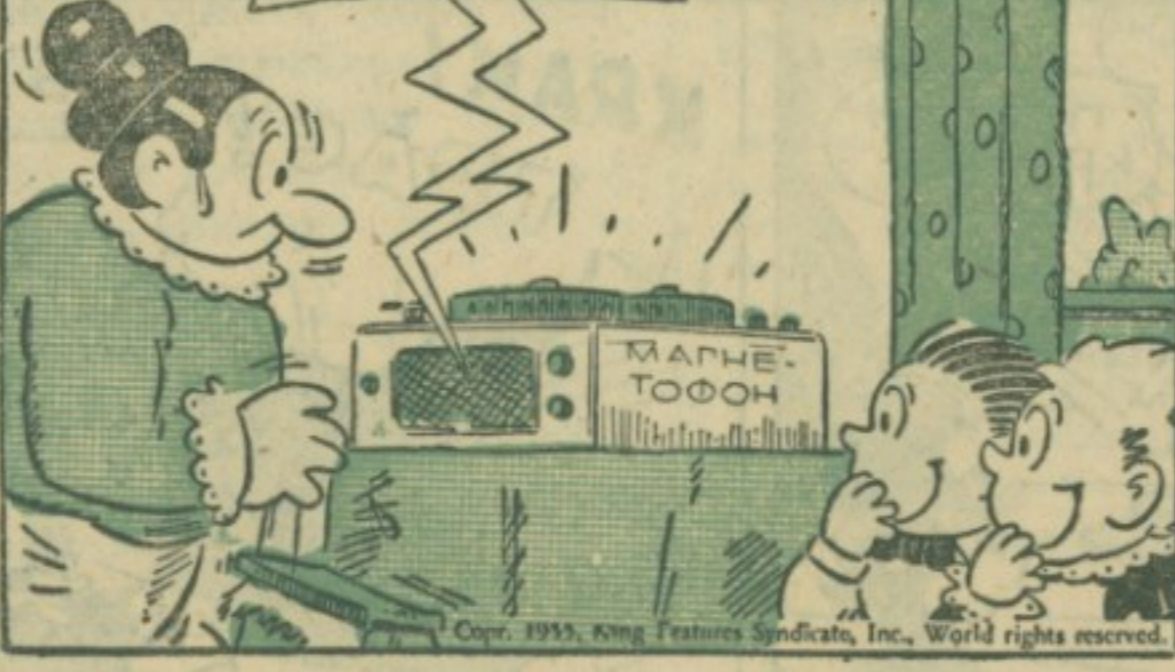
ЗАВИКУ ВАМ РУКЕ, КАПЕТАНЕ ОНДА БЕТЕ ИЗЈАВИТИ ДА ВАМ СЕ ДОГОДИЛА САОБРАЌАЈНА НЕСРЕКА И... УМЕСТО ДА РИБАТЕ ПОД, ЗАСУКЕ ВАС ПАЖЊОМ И НЕЖНОШЋУ ХА! ХА!

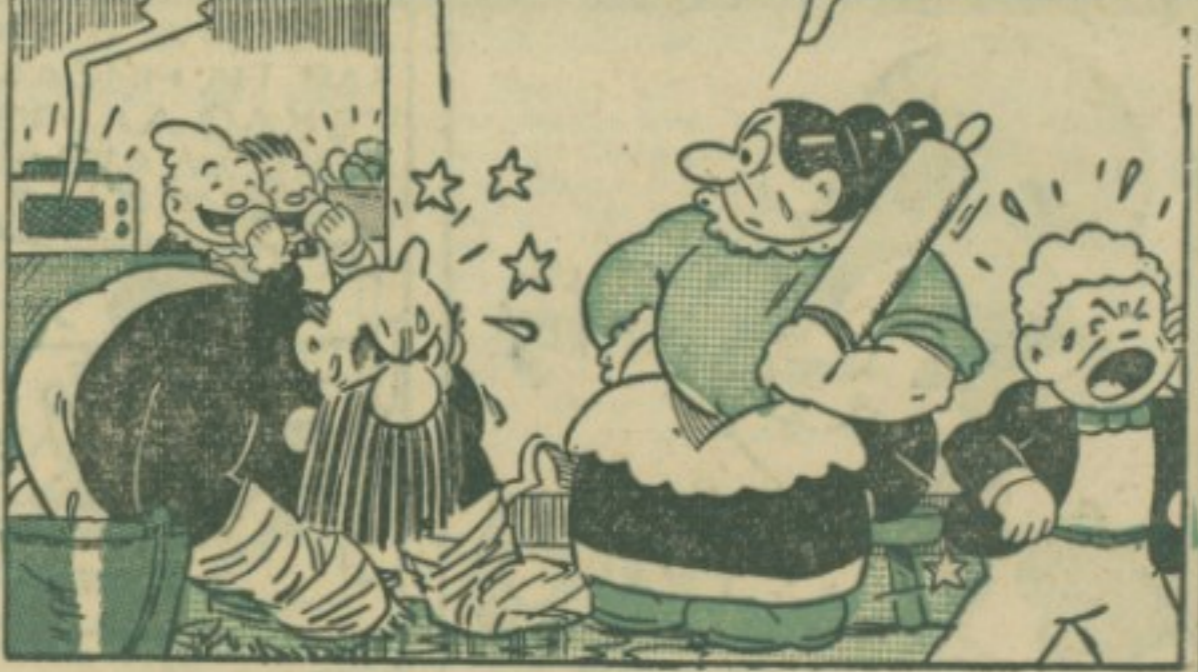
МАМА! БРЗО ДОБИ У ДРУГУ СОВУ! ИКРЕШ ЧЕШТО ВЕОМА ЗАНИМЛИВО!

ЗАВИКУ ВАМ РУКЕ, КАПЕТАНЕ ОНДА БЕТЕ ИЗЈАВИТИ ДА ВАМ СЕ ДОГОДИЛА САОБРАЌАЈНА НЕСРЕКА И... УМЕСТО ДА РИБАТЕ ПОД...

ЗАСУКЕ ВАС ПАЖЊОМ И НЕЖНОШЋУ! ХА! ХА! БРЗО! ТРЕБА ЈОШ ОРИВАТИ ОСТАВУ И СТЕПЕНИЦЕ. ПРЕВАРАНТЕ!

БИЉКЕ РАТНИЦИ

Многе биљке се „довијају“ и бране свој „животни простор“. Од других биљака се заштићују на тај начин што у околну земљиште луче извесне супстанце које „уљезима“ отежавају рашћење. Недавно су немачки научници, у земљи око стабала смреке, открили хемиску материју која убитачно делује на друге биљке, тако да ове, отроване, почињу да вену пре но што себи осигурају потомство. Ова запажања могу бити од велике користи приликом одређивања места за сађење воћки и поврћа.

Ових дана, тачно у време кад се у целом свету слави стогодишњица значајног датума кад је велики Дарвин пред Линеовим друштом у Лондону изнео своју теорију о постанку врста, стигла је вест о једном значајном открићу: четири циновске животиње о којима зоолози досад ни су ништа знали нађене су у Африци. Њихови остаци откривени су у оном истом крају земљине кугле где су пре неколико година ископани најстарији остаци човека: зачицај аустралопитекуса истовремено је и зачицај новооткривених сисара.

Почело је то као авантура, а завршило се као научна сензација. Пре неколико седмица верао се Донатан Ликеј по стенама клисуре Олдувај, у области Тангањике, да би начинио неколико снимка за свој албум. Сасвим случајно наишао је на једну, од сунца изгледалу, циновску кост. Закључио је да то мора бити вилнична кост неког огромног мајмуна, знатно већег од гориле.

Донатан је син директора музеја Кориндон у Најробију. Његови родитељи руководе ископавањима у околини клисуре Олдувај, где су већ раније налажени остаци давно изумрлих животиња. Доктор Ликеј одмах је видео да је ова циновска вилица морала припадати некој животињи о којој научи досад ништа није било познато. Упоредно ју је с вилничним костима гориле и павијана; била је слична вилици павијана, само што је много већа и јача. Даљим проучавањем доктор Ликеј је утврдио да је пре 500.000 година живео циновски павијан и да је то највећи од свих живих и изумрлих мајмуна.

Велика као нилски коњ

За овим неочекиваним открићем брзо је уследило још једно. Пре неколико година брачни пар Ликеј нашао је у Олдуваји појединачне фосилне кости неке изумрле свиње. Али, кости до којих су тада дошли нису биле довољне да би се могла реконструисати величина давно изумрле животиње. Неколико дана пошто је Донатан нашао вилицу циновског павијана, ашови и мотике истраживача изабацили су на површину снажне зубе-раскидаче ове огромне животиње — брадавичаве свиње, која је била велика као нилски коњ.

Ликеј је упоредно овај налаз са сличним примерцима такође нађеним у близини

Дарвину на поклон

Олдуваје. Те раније нађене зубе научници су приписивали мастодонту, прећку дашњег слона. Сада је Ликеј исправно ту заблуду: у овом крају Африке живела је некад циновска брадавичава свиња чији су зуби-раскидачи имали фантастичну величину и били слични кљовама код слона. У свом музеју он је стрпљиво саставио фосилне кости: вилице, зубе и зубе-

Три нове циновске животиње нађене су у Олдуваји у кратком временском размаку. Четвртој је доктор Ликеј на трагу. Наиме, пронашао је огромну лобању и циновске рокове неког преживара. Али, он још не зна у коју породицу да га сврста. Ипак, већ сада се може рећи да то није ни сродник циновске овце „петоровиса“, нити сродник циновског говчета

ЦИНОВСКА БРАДАВИЧАВА СВИЊА

(Изглед животиња реконструисан је према нађеним фосилима и њиховим данашњим живим потомцима)

раскидаче и — добио је слику изумрле животиње која је морала бити дуга четврти метра и у плећма висока метар — по

Али, ни то није био крај. Из Олдуваје стигло је ново изненађење: нађени су фосилни остаци још једне врсте дивље свиње, из истог времена у коме је живела и брадавичава свиња. Та животиња је предак дивље свиње, свог „патљивог потомка“, која још и данас постоји, као што и данас има брадавичавих свиња нормалне величине.

ЦИНОВСКА ДИВЉА СВИЊА

„булхаруса“. Доказ су огромни рогови с распором од преко два метра.

Ликејева открића узбунила су и узбудила научнике. Јер, он је открио много више од остатака непознатих изумрлих животиња. Наиме, лобања која је припада ла непознатом преживару, тачније речено чеона кост лобање, смрскана је. Кад је слој земље који ју је хиљадама година скривао био први пут разгнут, крај десног рога лежала је секира од зуба

ЦИНОВСКИ ПАВИЈАН

нилског коња начињена човеком руком. А поред левог рога Ликеј је открио једну руком обрађену камену куглу, каква се и данас употребљава за индијанско оружје познато под именом „бола“.

Ватра — непозната

На земљи је, значи, дуго још пошто су изумрли циновски гмизавци било циновских животиња. И не само то: у Африци је у то време већ било људи који су гигантске животиње убијали оружјем које су својом руком начинили. Циновска овца и циновско говече живели су пре 500.000 година. Још тада су Африканици умели да праве секире и убојне камене кугле. Ову способност научници су досад приписивали само ловачким народима старијег каменог доба који су пре 30.000 година као номади дугали огромним пространима.

У Олдуваји нигде нису пронађени трагови ватре. Према томе, намеће се закључак да ловци на ове циновске животиње нису за њу ни знали. Али, приликом ископавања откривено је још нешто занимљиво: остаци боје од окер-жутог камена размазане људском руком. Врло је вероватно да су се ловци из тих давних времена украшавали том бојом, као што то, на пример, још и данас раде афрички Масаји који своја тела улепшавају пругама од првене иловаче.

Клуб гладних

Честе су оптужбе које се упућују неким француским гостионичарима што рачуне својих посетилаца оптерећују

разним „доприносима“, таксама и напојницама. У последње време ипак је све већи број оних који на своје јеловнике стављају једва приметну приредбу: „Све таксе урачунате“.

Француски грађани се жале на све већу скупоћу по ресторанима и постепено се одликовају од свог најдражег задолжства — да крену на ручак или вечеру, једном или два пута недељно, у неку крчмичу коју само они знају.

Да би се стало на крају овој пракси гостионичара, у Паризу је основан „Клуб гладних“. Чланови овог клуба добијају блок са десет или петнаест бонова и списком ресторана у којима ће моћи, наредно, нису обавестили власника локала, да се чаше „пантагренелским“ оброцима и да једу почев од предјела до десерта, уз боцу доброг вина. Цена оваквог obroка износиће око 2.000 франака, а месечна претплата од 20.000 до 30.000 франака.

Целокупан рачун — без обзира да ли он износи 3.000 или 4.000 франака — чланови клуба ће плаћати једним јединим боном, под условом да нису попили више од једне боце вина. На овај начин чланови ће бити осигурани да се по умереној цени „краљевски“ погосте. Ресторатерима не престаје ништа друго него да овај губитак надокнаде на рачун оних који имају дубље џепове.

Према првим подацима, „Клуб гладних“ већ броји неколико хиљада чланова.

У ЧАМЦУ НА ПОДЗЕМНОМ ЈЕЗЕРУ

Две групе француских спелеолога, истраживача подземних пећина, под вођством Жерара Пропоа и Ива Гриозела, изведе су ових дана занимљив и тежак подухват. Тих осам људи срећно су се вратили на површину пошто су читаву једну седмицу провели испод земље, испитујући пећину звану Пјер. И поред лошег времена и набујале подземне реке, они су постигли потпуни успех.

Припреме за слагање захтевале су више времена него што се предвиђало. Пошто су пуна четири дана употребили за постављање инсталација, спелеолози су кренули у још непознати део пећине. Прошле године стигло се до дубине од 500 метара; сада су пошли даље.

У почетку су две екипе ишле одвојено, да се састану у близини једног вертикалног „бунара“ дубоког око 80 метара, у који се с хуком стрпоштавала вода. Гриозел и још један члан екипе, везани ужетом, спустили су се низ окомити ѕид. На крају бунара открили су огромно језеро. Њега храни водом река која протиче кроз пећину Пјер. Спелеолози су препловили језеро у гумену чамцу и утврдили да се оно завршава водопадом. На тој тачки, 600 метара испод површине земље, Пропо и Гриозел завршили су истраживања за ову годину.

Гилим — цветна ливада

Једна робна кућа у Њујорк-Ситију пустила је у продају родне лауф-тепиха из кога расте цвеће. Уотвари „тепих“ је направљен од материјала погодног за исхрану биљака, а по њему је посуто семење разног цвећа. Потребно га је само изложити сунцу и редовно поливати па да из њега после неколико дана изникне цвеће. Ови „чаробни“ тепихи обично се стављају на балконе, где својим изгледом не само што улепшавају кућу, већ и својим власницима пружају равноту у раду око неговања цвећа.

Нематодје или округли црви спадају међу најраспрострањенија жива бића на земљи. Неки од њих, као што су трихина и некатор, нападају паразитима који нападају животиње, па и човека, а друге врсте биљни свет. Има их у муљу река, језера и мора, али и у земљи. Понегде их има толико да достигну „густину“ од 20 милиона у кубном метру земље.

Већина нематода је толико ситна да би се тешко запазила без микроскопа. Одраслао црв може да буде дуг само делић милиметра и ретке су врсте од неколико милиметара. Иако човек зна за њих већ стотинак година, тек недавно је утврђено да они паразити наносе у свима већу штету него друге познатије врсте штеточина. Због тога се у последње време траже начини за њихово уништавање. Хемичја је већ дала човеку прилично ефикасна средства, али ипак највећу помоћ, како изгледа, пружиле му — сама природа.

Ако се неко земљиште засеје у свесом, приметиле се после извесног времена да су се ту паразити јако намножили. Међутим, заједно с њима појављују се и извесне гљиве чија су храна баш нематодје. Гљиве имају нарочите органе помоћу којих лове нематодје. Неки од тих органа су леп-

Замке природе

љиви; имају облик штапића са задебљањем на крају превученим лепљивом материјом. Нематодја која дође у додир са

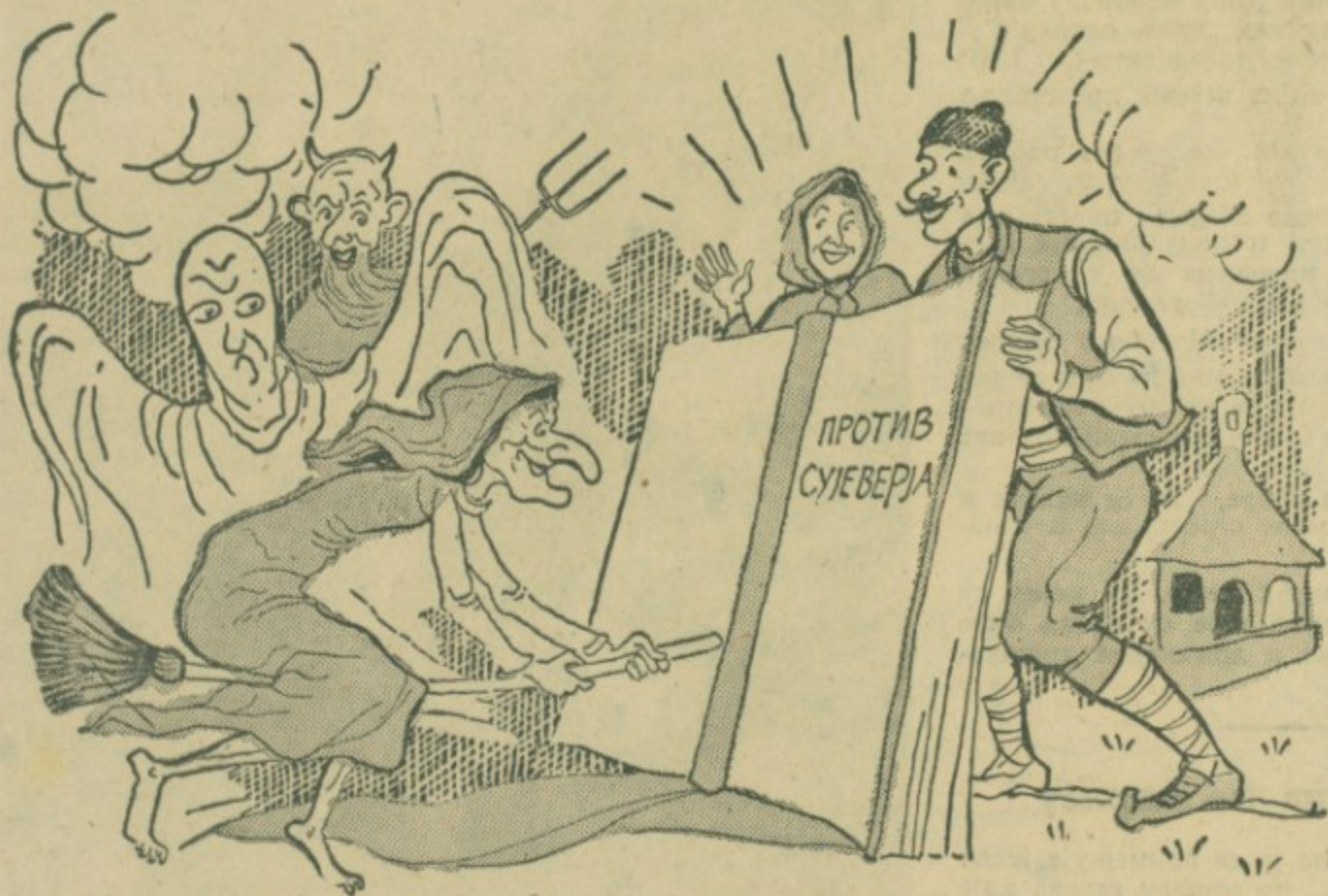
овим има врло слабе изгледе да се спасе. Други органи постављају на замке које човек поставља зечевима и другој дивљачи.

Заједнички за све ове гљиве је начин како се хране нематодјама. Чим је паразит ухваћен, гљива пушта влакна која продире у његов организам и кроз њих црпе хранљиве састојке. После извесног времена остаје само празна кожа нематодје.

У последње време ове корисне гљиве употребљавају се за уништавање нематода свуда где треба заштитити усеве.

Први српски научници

у борби против сујеверја

Веш је златни небески цар нестало испред наших очију. Нестало је и оно огњено море и утопило се иза хоризонта. На западу се просуло руменило, пурпурно, дивно, које човека нападају најувненијим мислима и наводи га на дубоко размишљање. И тада се спусти мрак, а све живо на земљиној површини или је обрвано сном или по природи својој полази у лов за самоодржање. Туте поља, шуме и шумски певачи су се утинали, уснули су у жбуњу, где чекају освит новог дана. Изнад свега се простире велико ћутање, узвишено мировање ноћи. Само горе на небу тихоно путује ноћни лутник месец, одевен у сребрну одору, славећи славе на небеском своду међу безбројним звездама...

Да ли је то почетак неке старинске приповетке или романа? Не! То је само један пасус из „Физике“ Атанасија Стојковића, који иначе носи сасвим прозаичан наслов „Ноћ и ноћна сујеверја“. Писац је најпре својим старинским и топлим стилем описао дивну летњу ноћ, а потом је као научник изоблично и духовито исмејао сва сујевер-

ја која су везана за ноћно доба. Његова „Физика“ штампана је у три обимне књиге (1801—1803), али у њој се не говори само о физичким појавама у свету. Она је у ствари популарно научно дело које обухвата све области природних наука, а циљ му је да просвети и ослободи заблуда српски народ који је још тонуо у мору сујеверја.

Цртач снежних пахуљица

Давно пре Атанасија Стојковића, на науци код Срба почео је да ради Захарије Орфелин. Његов „Вечни календар“ је популарно-научни зборник. Орфелин је био први популаризатор природних наука код Срба, а сви писци такве струке били су првенствено популаризатори тих наука. Ипак, Орфелин се служио и научним помагалима. Он је кроз микроскоп посматрао снежне пахуљице и нацртао их. То су дивни и врло прецизни цртежи, а будући да се снежне пахуљице по свом облику нису измениле, они и данас могу да служе као примерни.

Научни списи који су се код Срба јављали крајем 18 и у првим деценијама 19 века намењени су најширој пу-

блици. Због тога су били писани врло лепим стилем, живо и сликовито, са много примера и осврта на домаћи, наш живот. Они популаризују светска научна достигнућа и у исто време објашњавају појаве које је наш народ сматрао тајанственим и уткао их у своје многобројне сујевернице.

Основно је у тим нашим научним списима — изобличење сујеверница. Већ Захарије Орфелин у свом „Вечном календару“ указује на савремене научне резултате, на здрав разум за који не постоји ништа тајанствено. Међутим, и пре Орфелина један од врло значајних писаца нашег осамнаестог века, Јован Рајић, објавио је један спис о комети која се појавила 1769 године. Доситеј Обрадовић, додуше, није писао расправе научног карактера, али је у својим делима на основу здравог разума повео одлучну борбу против сујеверница, које је сматрао највећим народним злом. Алексеј Везилић, један од најранијих српских стихотвораца, у својој збирци стихова „О спокојном животу“ (1788) посветио је једно цело поглавље „чародејствима“, враџбинама и сујеверју које је било „друта природа“ српског народа. Те враџбине и сујевернице биле су многобројне и стари песник каже да Срби „без чарања никакво дело неће да авпочну“ и у њих „дубоко верују“ и сваком се добру надају.

„Баво не хода обноћ“

Да се вратимо на већ поменуто „Физику“ Атанасија Стојковића. То није била само „Физика“ у њеном данашњем значењу. Била је то „јестественица“, како су је некада звали, природна историја — како се тај предмет називао на тадашњим великим школама. Стојковићева „Физика“ објашњавала је на популаран начин велик број природних појава на основу савремених научних резултата. Ту је објашњен и феномен светлости и звука, принцип механике, ваздух и његов састав, топлиота; објашњени су принципи хиџраудике, вулкани и земљотреси, основи метеорологије и

безброј других ствари са којима се човек сусреће у животу и „треба да зна шта су и какве су“. Све те природне појаве требало је најпре научно објаснити да би се потом приступило одлучној борби против сујеверја.

Треба само видети списак који је обухваћен под термином „сујеверја“ у регистру Стојковићеве „Физике“. Тај списак уједно показује у каквом се културном стању налазио наш народ и колико је била значајна и племенита борба наших првих научника да га подигне из „мрака средњевековља“. — „Вештице не постоје“, „души не устају из гробова“, „авети не постоје на свету“, „нема ни свете ни проклете воде“, „баво не хода обноћ“, „киша не пада зато што дете траву чупа, нити због тога што су некога погубили“, „гром није заострено камење“, „громове не прави пророк Илија“, „нечастиви не може да буде у човеку и да га опседне“, „кукавица својим кукањем не одређује године живота“, „коса не расте боље кад се потече за време пуног месеца“, итд. итд.

„Сујеверја су измислили лажомислени и неразумни људи, а подржавају их у народу они којима је то од користи“, — каже Стојковић. Свако сујеверје живо илуструје при-

мером и на њему доказује људску глупост и снагу науке. Врло је занимљиво оно што Стојковић говори о вештицама. Треба имати на уму да је то било једно од најстрашнијих сујеверја и да је и у нашем народу страдало много невиних, нарочито постаријих жена које су биле оптужене као вештице и од судова осуђене на смрт. Дубоко до у осамнаести век вођени су процеси против вештица и ова једна бића мучена су најтежим мучкама и потом спаљивана на ломачама.

Суђења вештицама

Атанасије Стојковић наводи један пример прогона вештица. То је врло значајан податак, јер изгледа да је то био један од последњих процеса који је вођен у нашим крајевима. „Године 1763 или 1764 из села Јарка у Срему неколико тако названих вештица доведено је у Митровицу. Овде су осуђене на смрт, а пресуда је извршена у Осиеку. Нека буде стид судије у Митровици, каже Стојковић, које су сироте жене за вештице прогласиле и одузели им невини живот“. А потом додаје: „Ништа није толико тужно као кад неке баке саме себе за вештице признају, или да су то биле па су се тога оканиле... А ко не

би признао када га батинама почну посипати! То је сасвим просто и јасно...“

Године 1811 учени Павле Кењељец објавио је прву књигу свог „Јестествољивија“ (Природописа). То је било широко замишљено дело у четири књиге које је требало да обухвати готово све природне науке, али је изишла сам прва књига. И Кењељец је наставио борбу против сујеверја. То је био, као што је већ речено, основни задатак наших првих научних списа. Тако се испуњавао онај задатак који је Доситеј Обрадовић, велики српски просветитељ, ставио пред све српске писце и прве научнике у нашем народу.

— Ако се говори о некој ствари, а то је говорење сасвим против „Физическе науке“, ти слободно кажи да је то превара, лаж и измишљотина и видећеш да си имао право. И тако не само што ћеш себе од сујеверја избавити, него ћеш посрамити оне који су тако нешто говорили и учинићеш да ће се и они занавек ослободити сујеверја. То су главна средства за изобличење и уништење сујеверја.

То је порука ученог Атанасија Стојковића читаоцима којима је и наменио своју обимну природну историју.

ЗАНИМЉИВИ

РЕП
МОРСКЕ БРИЗГАЛИЦЕ
ПРЕТВАРА СЕ У УСТА
КАД ЖИВОТИЊА
ОДРАСТЕ

ТИБЕТАНЦИ УПОТРЕБАВАЈУ ЖИВОТИЊУ

ЖАК
КАО ПРИРОДНИ ПЛУГ
ЗА РАШЧИШТАВАЊЕ СНЕГА И ПРАВЉЕЊЕ ПРТИНА

ПЕРИКЕ

КОЈЕ МОДЕ ЕНГЛЕСКИ ПРАВОЗАСТУПНИЦИ ПРАВЕ СЕ ОД ДЛАКА КОЈЕ РАСТУ НА ЗУБИМА КИТА!

Кроз десет година...

Енглески лист „Дејли скеч“ донео је неколико предвиђања о техничком напретку у току следећих десет година. Како тамо пише, у 1968 години:

- људи ће око чланка на руци носити мајусне радиопремијне и пријемнике, као што данас носе ручне часовнике;

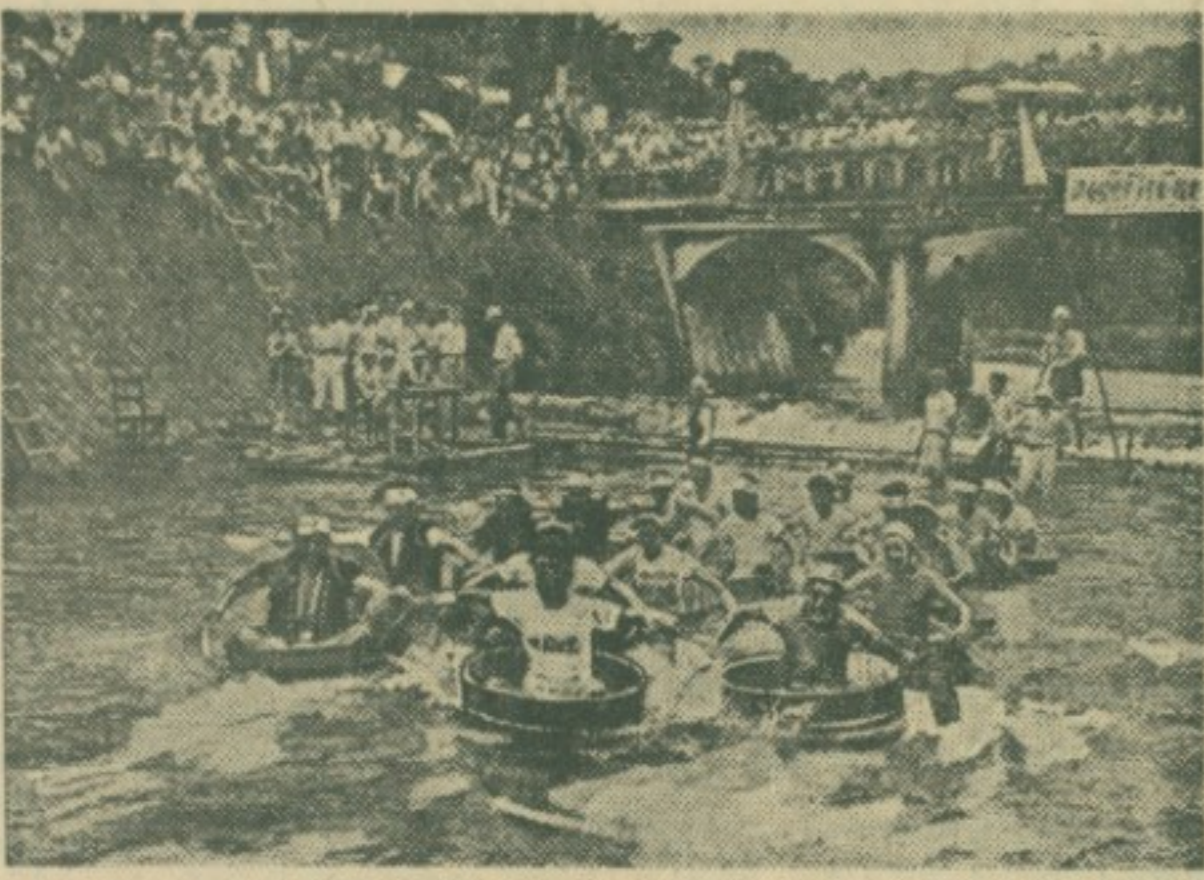
- зидови у кућама мењаће боју на притисак дугмета;
- постојаће „електронске“ аутостраде по којима ће се кретати аутомобили без возача. Путници ће у њима моћи да читају новине и да разговарају не бојећи се судара или каквог другог инцидента. Ако се сувише приближе другим колима, кочнице ће аутоматски ступити у дејство;
- прозори на кућама затвараће се аутоматски чим почне да пада киша.

Треба само сачекати десет година да се види колико су била тачна предвиђања овог енглеског листа.

Усисивач за злато

Познато је како су некад ловци на злато у Америци помоћу примитивних решета испирали песак тражећи зрна племенитог метала. Сада је једно америчко предузеће израдило специјалне усисиваче који служе у истој сврху. Златоносни песак увлачи се у челични добош и ту се одмах издваја: чист песак се избацује, а задржавају се зрна злата.

Трка у »чабровима«

Становници области кроз коју протиче река Мацукава, на јапанском полуострву Изумију, не знају за трке једрилица и моторних чамаца. Па ипак, и на овој реци се одржавају регате, којима присуствује и старо и младо, било као учесници или као гледаоци. Долазе чак и људи из удаљенијих места.

Посебно се одржавају трке мушкарца, а посебно жена. У сваком чамацу седи само по једна особа. А ти чамаци више личе на чабар него на прави чамац.

Учесници трке поређају се на старту, нестрпљиво нишекујући знак за полазак. Тај знак даће свирале, трупе и добоши. Кад одјекне свирка на старту настане комешање. Сваки гледа да се што пре издвоји из гомиле, јер му је онда лакше терати свој чамац малим веслима. Иначе, дешава се да се у оној гужви заглаве, на не могу ни маћи, или се по неколико »чаброва« одједном преврне, уз громогласно клицање публике са обале. До превртања долази читавим путем, тако да на циљ обично не стигне ни половина учесника.

Километарско име

Са америчким туристима, је недавно у Париз допутовао и неки Џорџ Теодор Дувисен-бурмуцелабекквелтколоко, чије име, како кажу, може да изговори једино филмски глумица Дени Кеј. Амерички грађанин индијанског порекла, он се ради једноставности потписује са Џорџ Теодор Г.

ОД ЈЕДНОГ — ДВА

За трен ока, од маминог славног шешира за плакучу начивло је овај четрнаестомесечни малишан два комада ларде-

робе: шеширин какав носе кинески сељаци и — »хулакула« сукњицу. Неочекивани »успех« изгледа да га је више забунно но обрадовао.

Необична збирка

Ралф Милер из Бостона има једну необичну збирку која му је донела надимак »краљ оловки Северне Америке«. Милер је досад скупио 1.500 различитих оловки, од којих већина претставља јединствене примерке у свету.

У Милеровој збирци налази се једна оловка, нешто већа од обичне, у коју је уграђен минијатурни радио-апарат. Један други курјозитет његове збирке претставља оловка која је некад припадала неком трговцу опојним дрогама. Срж те оловке била је тако подешена да је трговац могао да у њој сакрије своју опасну робу — хероин.

Њујоршка полиција приложила је за Милерову збирку оловку-револвер из које се може пуцати као из правог револвера. Слична њој је и оловка из које се избацује гас-сузавица. Нарочиту вредност — за Милера бар — претставља оловка с држачем од афричког црнца који је боловао од лепре. Ту се налази и једна оловка у облику индијанске ратне стреле, као и оловка-шрафцигер.

Милер има оловки из свих земаља света, од којих су многе старе преко сто година. Оловке које су некад биле својина познатих научника, уметника и државника допуњавају ову занста необичну збирку.

Откривање подморница по мирису

Америчка ратна морнарица почела је да примењује један нов начин откривања подморница — по мирису гасова које оне испуштају из својих »шворкела«. У ту сврху монтира се испод крила авиона — »ћушкала« нарочити »вештачки нос« који непрестано анализира мирисе у атмосфери и аутоматски региструје присуство подморнице, удаљене чак и до десет километара.

Лондонске фењерице

Може изгледати чудно, али највећи град на свету има још своје фењерице, који сваког јутра гасе последње велградске фењере на свету. Они су организовани у последњи синдикат фењерица, вероватно најмањи синдикат на свету, јер броји свега дванаест чланова. Најактивнији је 41-годишњи Џорџ Бишоп, који сваког дана пређе пешнице десет километара да би угаasio 120 фењера.

У орловим канџама

Петогодишња Марија Роза Дауриз, из италијанског места Замбана, била је отишла код деде у село. Док су једног јутра шетали пољима, устремила се из висине огромна орлу-

шина и зграбила девојчицу за хаљину. Док се дете отимало, а грабливица покушавала да дигне у ваздух овај за њу ипак превелик терет, старац је са обликне њиве дохватио ашов и журнуо на нападача. Пошто је добио неколико удараца, орлао је испустио плев и одлетео.

ЗА И ПРОТИВ

Четири млада планинара, два Немца и два Аустријанца, после четири дана и четири ноћи успињања савладали су тако-

овани Северни зид Великог Врха на Лавареду, који је већ побеђен у августу 1933. Међутим, они су савладали окомиту литицу новим путем који се налази нешто улево од ранијег. То су постигли употребивши 250 нормалних клинова, као и 15 специјалних које су поставили у рупе избушене електричним сврдлом на батерију. То је изазвало живу пометњу међу планинарима, који су се поделили у два табора: на оне који одобравају употребу оваквих специјалних средстава и на оне који су за »класичан« начин успињања.

Највећа сунчана ђећ

Француски професор Феликс Тромб те у Фонт Ромсу, недалеко од шпанске границе, поставио камен-темељ за највећу сунчану ђећ на свету, чије ће огледало имати пречник од 54 метра.

7 ПАТУЉАКА И ЗЛА ВЕШТИЦА

НАСТАВИЋЕ СЕ

ЗАНИМЉИВОСТИ О УКРШТЕНИМ РЕЧИМА

Свакога дана милиони људи широм света полетну над — укрштеним речима и решавају их. То је свакако најбројније „братство“ које немо спроводи свој култ. Многи једва дочекају јутарња издања новина да би задовољили своју страст. Прелећу преко првих страница с крупним насловима и вестима о падовима влада — да би што пре нашли чаробне квадратиће.

Одмах после ослобођења Париза, три непозната лица позвала су на вечеру уредника једног француског енигматског часописа. Лепу су га почастили, захвалили му, а један од њих га је чак позвао да му кумује. Јер, за време рата ова тројица су била у немачком затвору, и то у једној ћелији и његов енигматски часопис који им је стражар редовно дотурао претстављао је за њих једину разоноду неколико година.

Иако се тврди да су укрштене речи старе више хиљада година, да су биле познате старим Кинезима и другим народима, у данашњем облику оне су још младе. Пре стотину година отприлике већ их је било по алманасима,

али то су били мали „магични квадрати“ у које су се уписивале речи са истим бројем слова. Тек 1923 године Енглеву Артуру Вину пало је на памет да појединачно укрштене речи „зацрни“. Тако су постале праве укрштене речи са безброј комбинација, могућности и варијанти, а затим су се развили и разни други облици.

Али, укрштене речи Енглева Вина прво су се појавиле у америчким листовима. Тамо су готово преконоћ постигле невероватан успех, а тек нешто касније су их примили и Енглези. У међувремену Вин је дигао руке од свог изума, а један његов сународник, Морлеј Адамс, прихватио је

тај рудник злата. Када је недавно умро у осамдесетој години живота, Адамс, који је управљао огромном „индустријом“ укрштеница, оставио је за собом велико богатство.

Наравно, зараза укрштених речи брзо је захватила и друге земље. Французи су их заволели и унели у њих једну новину: њихов специјалитет били су духовите легенде. Чак је и чувени књижевник Тристан Бернар писао те легенде и издигао их до малих духовитих изрека, каламбура, а каткад и до топлних, литерарно надахнутих реченица. Тиме је створио читаву школу следбеника који су наставили да пишу пробране легенде за укрштене речи.

Бернару се, између осталих, приписују и ове легенде: највештачији дар — савет; подиже заставу у знак слободе — такси;

славна, нема рођена, проговорила — кинематографија; и многе друге које су због игре речи непреводиве.

У сећањима на свог оца, Жан-Жак Бернар пише да су књижевнику укрштене речи прво биле забава, затим нека врста гимнастике мозга и најзад, у тешким последњим годинама живота, средство да што лакше протекне време.

Иако се укрштеним речима не придаје готово никакав значај, одмах после објављивања Другог светског рата у Француској је одређен лик дозвољених укрштеница за штампу, свакако да би се спречило да се стране обавештајне службе њима послуже за слање шифрованих извештаја. Тада су први пут и званично добиле неку важност.

Али, они „најзасправанији“ друкчије мисле о својој „коцкастој слабости“. У земљи где од књижевника до играча билијара сви имају своје академије, у Француској постоји и академија састављача укрштених речи. Први претседник био је Тристан Бернар. Она и данас постоји и одржава састанке у једној париској кафани. На једној од недавњих седница њени чланови су се забринули над једним извештајем који говори да све већи број жена у свету тражи развод брака зато што им мужеве „све своје слободно време посвећују решавању укрштених речи“. Једна земљорадница из Тексаса чак је због тога убила свог мужа. „Академици“ су закључили да није добро претеривати и са задовољством су примили други извештај у коме се јавља да су у аустралиским основним школама заведене нарочите укрштене речи за ђаке, које служе као помоћно наставно средство.

Тједна статистика о томе како војници реагују у третицима опасности бележи различите симптоме страха: цвекотање зубима, гађење, дрхтање, несвестицу и грчење. Плач и сузе се не помињу.

Међутим, плач и сузе код жена, према мишљењу неких психијатара, могу да буду израз различитих емотивних стања и досад није пронађен начин да се то спречи.

Физиолози који проучавају проблем плача тврде да језаји долазе увек пошто криза већ прође, јер су они знак олакшања. Филозоф Теофил Рибо, на пример, у својој књизи „Психологија узбуђења“ каже: „Лучење сузних жлезда је уствари симптом повећања крвног притиска, док осећање туге изазива успоравање крвотока. Зато се у почетку, када долази до изражаја туга, сузе не јављају. Оне долазе касније, кад је бол на врхунцу, а одмах после тога наступи олакшање.“

Многи се питају: зашто се само жене препуштају овој врсти „олакшања“, кад са физиолошке стране нема никаквог разлога да то не чине и људи? Одговор на ово питање дали су опити вршени у америчком центру за ентологију. Утврђено је да на Пацифику постоје нека примитивна племена у којима и људи и жене плачу подједнако. Индијански ратници такође лако зајечају приликом погибје свог ратног друга. Легендарни јунаци из античког доба исто тако нису се устезали да заплачу. Хомер каже

ЖЕНЕ више ПЛАЧУ

казао како није девојчица, он послуша мајку. После тридесет или четрдесет година, када би и хтео да заплаче да би дошао до физичког и моралног олакшања, не може, јер се инстинктивно сећа онога чему су га учили кад је био дете.

Напротив, ако би пала девојчица и повредила ногу, мајка би је тешила речима: „Де, де није то ништа“. Пустила би је да јеца и још би јој нежно обрисала сузе...

Психијатри и физиолози тврде да би мушкарци данас били много здравији кад би повремено плакали, јер сузе садрже лизозим, једну супстанцу коју је открио проналазач пеницилина Александар Флеминг. Лизозим, кога има и у пљувачки, јак је антисептик јер разорно дејствује на извесне клине у атмосфери. Лучење суза је природан начин заштите против свих инфекција и отока очних капала. Недавни опити др Карла Мајера, са Колумбија-универзитета у Њујорку, показали су да се лизозим налази у великим количинама у органима за варење, и то баш код особа које имају гризлицу. Просечно четири мушкарца пате од гризлице у желуцу,

а само једна жена. Вероватно због тога што са сузама избацују лизозим, док се људи од тога уздржавају, услед чега тај штетни састојак остаје у организму. Тако се и дошло до закључка да плакање има повољан утицај на здравље.

Једном анкетом у Америци утврђено је да узрок плача лежи у личним доживљајима. Студенткиње су направиле по ређење између свог детињства и прве младости и признале да су као мале плакале због страха, док то сада чине из чисто емотивних разлога. Друга анкета показује да је умор главни разлог женских суза.

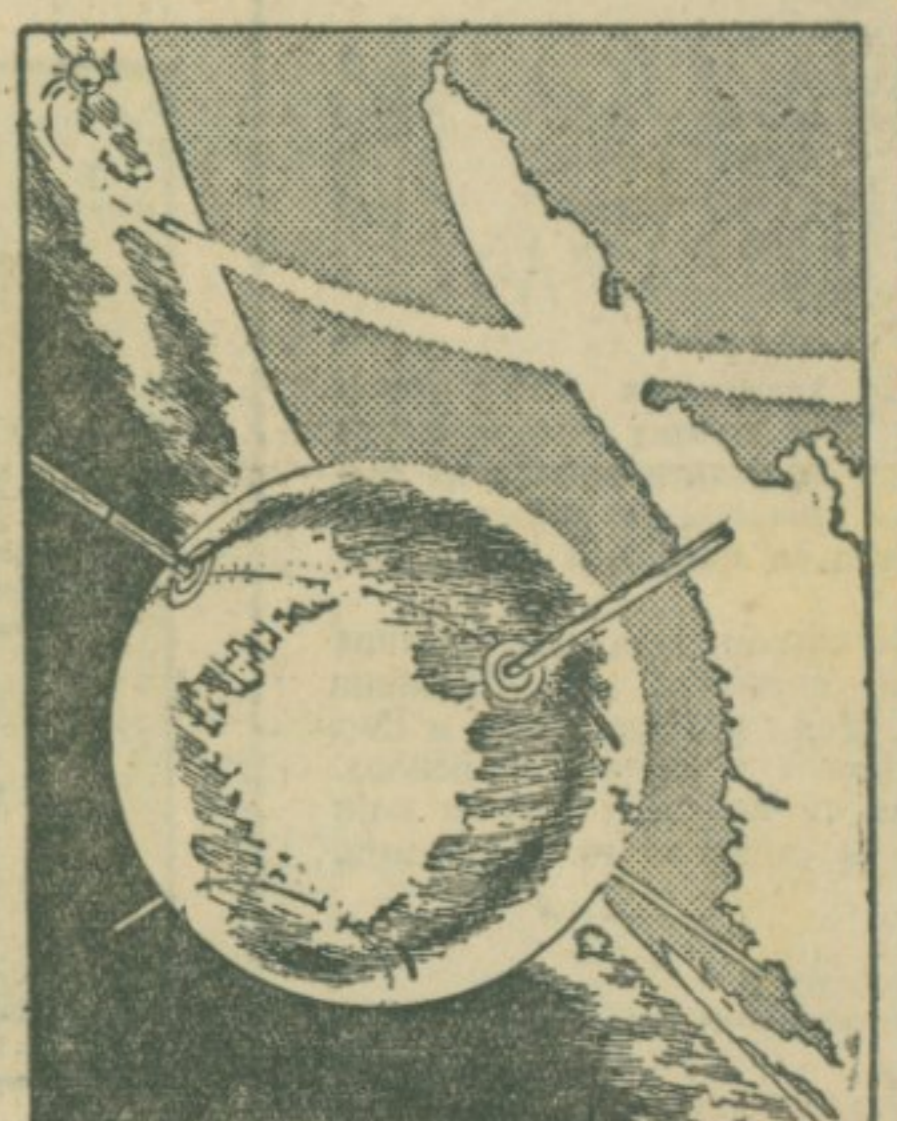
Плакање без разлога може да буде симптом нервне и психичке пренадражености. Проучавајући емоције код душевних болесника, научници су дошли до закључка да је плач знак побољшања њиховог стања и да често доведе до потпуног оздрављења.

Постоји мишљење у коме се сви стручњаци слажу: добро је плакати кад се за то осети потреба; не треба се уздржавати од плача због стида и обзира према људима.

РОБЕРТ ГОДАРД — ГРАДИТЕЉ РАКЕТА

Човек је одувек маштао о путовањима ван граница свога света, на Месец и друге планете сунчаног система. И то што је некада био само сан сада све више постаје стварност. Дан када ће се човек винути у васону ићи далеко. За то он има да захвали пионирима ракетног лета из разних земаља, међу којима истакнуто место заузима прецизни амерички физичар др Роберт Годард, коме је наука дала име „отац модерне ракете“.

Напредак у усавршавању ракета, које су „кључ“ за пут у васону, већ је омогућио да неколико вештачких сателита круже око земље. Доктор Годард је четрдесет година свога живота посветио експериментима с ракетама. Принципи које је он поставио још у дрвој четвртини овог века остали су, и остали до данас, основа за грађење ракета.

Историја бележи да су Кинези при употребили ракете, и то још 1232 године. Те њихове творевине биле су веома сличне ракетама које се данас испуштају приликом разних прослава и светковина, али нису имале правилан лет и постизале су даљину од једва сто метара. Пошто су се Кинези користили њима у ратне сврхе, њихово дејство на непријатеља било је више психолошког карактера.

Ракете су још читавих 500 година биле искоришћаване као оружје. И поред тога што су биле прилично гломазне и њима се није могло прецизно гађати, ипак су се показале боље од ондашње примитивне артиљерије. Касније су их Британци нешто мало усавршили. Њихове ракете биле су леже и правилније су летеле, тако да су већ биле у стању да пречине и стварну штету. Употребљене су у ратовима против Наполеона. Али, напредак артиљерије око 1800 године потпуно је потиснуо ракете.

ЗАШТО КАЖЕМО... ОРКЕСТАР, ЛОЖА И СЦЕНА

Оркестар и ложа грчке су речи чији се смисао у току векова потпуно изменио.

Први облик грчке драме биле су песме и игре. Грчки се „ишрати“ каже — оркестар. Због тога су и место где се играло називали оркестон. Грчка реч „сцена“, из које је постала наша „сцена“, сродна је грчкој „скини“ (тако су Јевреји називали мале шаторе) и у старом грчком позоришту означавала је у почетку шатор у коме су се преслачили глумци. Логенон (од логос — реч) било место са кога су глумци говорили.

Како се логенон претворно у „ложу“, а оркестар стао да означава групу музичара који заједно свирају?

При изградњи позоришних зграда у време Ренесансе, задржан је у основи тип античког позоришта. Тада је и сцена добила онај изглед каква се углавном задржао све до наших дана. Пре Ренесансе гледаоци су стајали, а за нарочито угледне и утицајне особе постављана су седништа усред оркестра, а често и на самој позорници — логиону.

Међутим, кад су се појавили комади који су захтевали музичку пратњу, свирачи су добили своје место у оркестру. Временом се то име, поред простора за свираче, почело употребљавати и као ознака за читаву групу музичара.

Када су се почеле градити позоришне дворане са отво-

реним галеријама дуж зидова где су гледаоци седели, њих су називали истим оним именом којим су некад називали место додељивано почасним гледаоцима — логеони, тачније речено италијанском варијантом те речи: ложа. Реч „ложа“ у свом данашњем облику узета је од Француза.

То је, уствари, само француски израз за италијанске ложе (галерије), које су тек касније преграђене тако да чине посебне делове.

ЖАЛУЗИНЕ И КАПРИЦ

Многе стране речи, давно прихваћене у нашем језику, имају веома занимљиво порекло. Тако смо реч „жалузине“ (решеткасти заштитници на прозорима који пропуштају светлост али штите од сунца и не дозвољавају да се са улице види шта се догађа у кући) узели од Француза, они из италијанског језика (феловија), а Италијани из средњовековног латинског (целозја). Та реч иначе потиче од старог латинског „делијус“ — љубомора.

Реч „каприц“ дошла је од латинског „капер“ — јарац, јер каприциозна особа занста потсећа на тврдоглавог и упорног јарца

Поред спортских рекорда, који представљају неку врсту испољавања витештва и прегалаштва, и корисних рекорда у области науке, привреде и технике, постоји и необична страст за бесмисленим рекордима позната под именом рекордоманија. Она није тако нова као што се обично мисли

Још око 1860 године био је по целој Западној Европи чувен Човек-Мува који је ходао по таваници док су му руке, глава и цело тело висили у празном. У таквом положају он је јео, пио, пушио и радио разне послове. Уствари, све је то био трик. Човек-Мува је имао стопала причвршћена за таваницу и тако их је вешто померао да је његов помоћник у соби изнад њега успевао да одмах попуњава пукотине у којима су биле причвршћене металне шине спојене с његовим фоновима

Почетком овог столећа прочула су се два Француза, Батист и Франсоа, који су „ходали“ на главама оклопљеним нарочитим дебелим капима. Они су на овај начин чак и поскакивали. Пред многобројном публиком Батист је у Бечу поставио и рекорд ходања на глави у трајању од 304 секунда. Подражавајући свог француског комшију, неки Енглез Волф, је организовао ве-

лико такмичења међу децом до шест година у томе ко ће више издржати дубећи на глави. Победник је добио одело, два пара ципела и десет ливри.

Почетком јула ове године две америчке бебе-близанци од седам месеци, Меган и Рос, потавиле у јединствен рекорд. Оне су најмлађи глумци који су се појавили на телевизији,

АНЕГДОТЕ

Ђилијева освета

Бењамин Ђили и Тито Скипа били су добри пријатељи, али упркос томе Ђили се једном наљутио на Скипу. Да би му се осветио, позвао га је телефоном у три часа ноћу и промењеним гласом — Ђили је мајсторски умео да мења глас — претставио му се као неки веома богат банкар.

— Реците ми, господине Скипа, певате ли ви сутра у миланској Скали? — запитао је лажни банкар.

— Да, баш сутра певам у Скали, — одговорио је учтиво Скипа, на ко му није било право што су га пробудили усред ноћи.

— Тако, — на то ће Ђили и даље промењеним гласом — онда ћу морати да вратим карте, јер сам дошао преко океана, чак из Њујорка, да чујем Ђилија!

ДВЕ НАЈЗНАЧАЈНИЈЕ КЊИГЕ У ЖИВОТУ ОСКАРА ВАЈЛДА

Чувени енглески књижевник Оскар Вајлд није волео да даје интервјуе, јер су му новинари, како је тврдио, често постављали бесмислена питања. Једном је требало да писмено одговори на двадесет питања, од којих је једно гласило: „Које су књиге биле од највећег значаја за ваш живот? Вајлд је испод тог питања написао кратко и — искрено:

„Највише имам да захвалим двома књигама. Наиме, „Кувару“ моје мајке и чековној књижици мога оца“.

И ТО СУ РЕКОРДИ

ЉУДИ КОЈИ СУ „ХОДАЛИ“ НА ГЛАВИ. — ПУТ ОКО СВЕТА НА РОЛШУАМА. — ШАМПИОНИ У ХВАТАЊУ МУВА

и свакако најмлађи глумци уопште, јер су на екрану извеле програм који је трајао 30 секунди. Наравно, хонорар је предат њиховим родитељима.

Међу шампионима ове врсте привлачи пажњу и неки Француз који је пре рата прешао седам километара идући натрашке а да ниједном није окренуо главу. За његовим примером пошао је и Енглез Малколм Стјуарт, који је 1927 године, изишавши из завода за умоболне, кренуо на пут око света — натрашке. Отада је прошло више од тридесет година и он се са овог чудног путовања још није вратио, нити се зна ма шта о њему. Мада егзибиције у необичном ходању више нису у моди, ипак су за прошлу Нову годину неки ходоцасници стигли у Ватикан четворношке, други ходајући унутраг, трећи на једној ноzi и слично.

Савремени носиоци бесмислених рекорда све више се моторизују. Прво су се појавили путници око света на бициклу, ролшуама и колима с магарећом запрегом. Они путују споро и у малим етапама, а за време путовања продају дописнице са својим потписима и тако се издржавају.

Поред рекордера у путовању, постоји низ страчних љу-

битеља скакаћа. Још 1897 године неки Фраскин из Конкорда, у САД, скочио је 2.044 пута преко конопца за свега 13 минута и 10 секунди и на тај начин поставио светски рекорд, који ни до данас није потучен. Још је необичнији рекорд немачког атлетичара Карла Шнајдера који је везаних очију скочио 172 сантиметра увис.

Професионална занатска такмичења су чест повод многих несугласица. Месарски рекорд

у транширању говеда износи тринаест, а овце шест минута. Неки Хагет из Кардифа заклао је пет свиња, ошгурио их, одрао, исекао и припремио за продају за свега 32 минута и 45 секунди. Аустралиски рекордер у брзој сечи шуме дрвосеча Шелис оборио је једно дрво које је у пречнику имало 70 сантиметара за свега четири минута, осам секунди и четири десетине. Исто дрво претругао је тестером за 109 секунди.

Такмичења у ношењу тежких терета често су се завршавала катастрофално. Још 1893 године осам најјачих париских носача натоварили су на леђа цакве од по 100 килограма и пошли према Корбеју, удаљеном 32 километра. Победник је стигао за 14 часова, а седам учесника је одустало. Неколико година касније, на истој релацији такмичили су се најснажнији Парижани, који су овога пута на леђа натоварили цакве од по 159 килограма. Сви су у току трке одустали, а један јадник који је после 20 часова хода стигао у Еври попио је чашу воде и пао мртав.

У једном француском месту одржавају се такмичења у крцању ораха и у „свирању“ бичевима. Највештији кочијаш, замаћујући бичевима производе звукове којима репродукују разне песме, а један од њих сасвим верно изводи Марселезу.

У САД се одржавају надметања у убијању мува. За рекордера се сматра један Американец из Колорада који је голем шаком за 76 минута убио 316 мува. Многи младићи и девојке из Њујорка сматрају играње окретних игара као спорт и организују такмичења у плесу. Рекордер у игрању валцера је неки Алан Ричин, који је играо без предаха 25

сати, 33 минута и десет секунди, док је свирач који је том приликом на хармоници изводио музику свирао 28 часова и 15 мин. Рекорд у свирању недавно је потукао пијаниста Канчија из Падове који је на клавиру непрекидно свирао пуних 40 часова.

Рекордер у дужини вожње на бициклу је неки аргентински студент из Буенос Аиреса, Мигуел Зулоага, који је окретао педале 122 часа непрекидно. Тај рекорд је недавно потукао Италијан Заза Роко, али због допинговања вероватно неће бити признат. Рекордер на жици је доскора био Шведанин Лундберг, који је издржао 34 часа и четири минута, али је млада Францускиња Франсис Пари недавно издржала на жици 11 минута дуже.

Рекордер у пењању степенацима је Шкотланђанка Адаме, која је три месеца свакодневно по 75 пута савладала 160 степеника једне о-смоспратнице, тако да је после 90 дана превалила 1.080.000 степеника. Рекорд у необичном јелу држи Италијан Анђело Беру, који је појео два килограма харинги без квати водена. Најзад, највише маши на свету — 1.450 — има неки Енглез Вилијамс.

ЦЕО ВЕК ЗАЈЕДНО НА ПОСЛУ

Брачни пар Дарлини у италијанском граду Тернобио прославио је необичан јубилеј: 118 година рада у истом предузећу. Муж, коме је сада седамдесет пета, запослио се у том предузећу кад му је било 15 година, а његова жена, којој је данас 67, ступила је на рад као деветогодишња девојчица.

ЈОШ ДОК СУ ЖИВЕ

У Швајцарској је конструисан и ускоро ће бити пуштен у продају један нов ултразвучни апарат који омогућује да се измери дебелина сала код товњених свиња. Тако ће се избети клање свиња пре времена.

СКУПОЦЕНИ ЗУБИ

Британски позоришни и филмски глумац Кин Дад осигурао је своје зубе на два милиона динара. Осигуравајуће друштво прихватило је такво осигурање, али је поставило глумцу своје услове: зубе мора да пере трипут дневно, и то пастом коју му оно одреди.

ТОМАХАВК И ЧЕТВОРОНОГИ РЕНЕГАТ

УСКОРО, КАД СЕ КАРАВАН ПРОБИО...

НАШЕ КОЖЕ СУ ЧИТАВЕ, ЗАХВАЉУЈУКИ ВАМА ДВОЈИЦИ И... ВАШЕМ ПСУ!

РИБА ЈЕ НАШ ВЕЛИКИ И ВЕРНИ САВЕЗНИК ОД ДАНА КАД СМО СЕ СРЕЛИ. БИЛО ЈЕ ТО ОВАКО...

ПРЕ НЕКОЛИКО МЕСЕЦИ ДЕН И ЈА НАИШЛИ СМО НА ЈЕДНОГ ПСА КОЈИ ЈЕ ТОНУО У ЖИВИ ПЕСАК...

ДРЖИ СЕ, КУЦО... ИЗВУКИ КЕМО ТЕ ПРЕ НО ШТО СТИГНЕШ И РЕПОМ ДА МАХНЕШ!

Чим смога ослободили, пас је побегао у шуму. Али за учинену услугу одужио нам се кад су нас заробили индијанци!

ТО ЈЕ ПАС КОГА СМО СПАСЛИ... ГРИЗЕ УЖЕ КОЈИМ СМО БЕЗАНИ!

ВЕРОВАТНО ЈЕ ПАС ВИДЕО КАД СУ НАС ЗАРОБИЛИ ПАНАС ЈЕ ПРАТИО!

ОТАДА НАМ ЈЕ РИБА ВИШЕ ПУТА СПАСАО ЖИВОТ. НИКАД НЕКУ ЗАБОРАВИТИ ДАНАК ЈЕ ОНЕ СВЕШКЕНОГ ДЕНА ИЗНЕО ИЗ БИТКЕ НА СВОЈИМ ЛЕЂИМА...

КАКАВ СИЛАН ПАС... И ДАНАС ЈЕ СПАСАО НАШ КАРАВАН...

ЗА САДА... ПРЕД НАМА ЈЕ ЈОШ ДУГ ПУТ! ИНДИЈАНЦИ МОГУ ДА ПОНОВЕ НАПАД! ЗАТО... КРЕНИМО ОДМАХ...

ЗА ТО ВРЕМЕ У ИНДИЈАНСКОМ ЛОГОРУ...

ТВОЈ ПАС ВУЧЈАК ОСУЈЕТИО ЈЕ НАШ НАПАД, БЕДОЛИКИ... ОНАЈ ИСТИ ПАС КОГА СИ ИМАО У ПУТУЈУЋЕМ ЦИРКУСУ!

ЗНАЧИ... МОЈ ДРЕСИРАНИ ПАС ДОНДО ПРЕЖИВЕО ЈЕ ВАШ НАПАД НА ЦИРКУС... КАД СТЕ МЕ ЗАРОБИЛИ И... ПОСЛЕ ПРИМИЛИ ЗА СВОГ БРАТА!

СРЕЂА ЈЕ ИПАК НА НАШОЈ СТРАНИ. ПОМАВИЦО! НЕ МАРИ НИШТА ШТО НАШ ПРВИ НАПАД НИЈЕ УСПЕО! ИМАМ СЈАЈАН ПЛАН... ДОЧЕПАЊЕМО СЕ МИ ЂИХОВЕ РОБЕ!

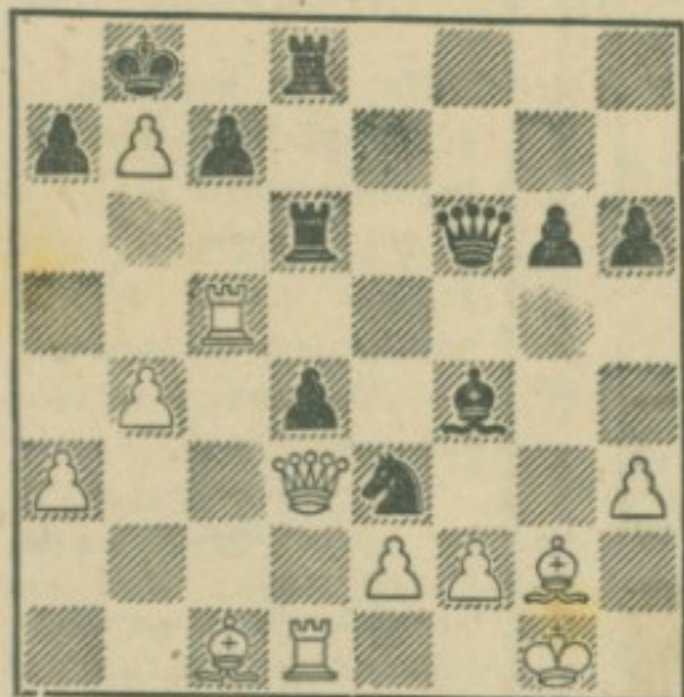
НАСТАВИКЕ СЕ

Учимо шах XXIX

Од светских првака видели сте, у последња три броја „Забавника“, по једну партију Андерсена, Морфија и Штајница. Сада је на реду Емануел Ласкер, који је као младић, 1894 године, победио Штајница и постао светски шаховски шампион.

Овде ћемо донети други део једне партије коју је Ласкер играо са Аљехином 1914 године. У то време Ласкер је био првак света, а Аљехин ће то постати четрнаест година доцније.

Ласкер је бели, Аљехин црни. После двадесет и четвртог Аљехиновог потеза на плочи је настала оваква ситуација:

Аљехин, као што видите, напада скакачем Ласкеровог топа. Ласкер неће да га спасава, већ прави потез дама: 25. Дд3—е4 Се3:д1, 26. Лц1:ф4 Сд1—ц3, 27. Лф4:д6 Дф6:д6, 28. Де4—е5 Дд6—б6, 29. Де5—е7 Дб6—д6, 30. Тц5—е5 д4—д3, 31. е2:е3 Дд6:д3, 32. Те5—е3 Дд3—д1+ 33. Кг1—х2 Сц3—б5, 34. Те3—е6 Сб5:а3, 35. Те6—ф6. Аљехин предаје, јер Ласкер би сада дошао топом на поље ф8, а од тог потеза нема одбране.

Ми још нисмо толико савладали шах да се можемо упуштати у анализе оваквих партија, али ипак видимо зашто је Ласкер, у 27 потезу, оставио своју даму на удару Аљехиновог скакача и однео ловцем Аљехиновог топа на пољу ф6. Да је Аљехин однео скакачем Ласкерову даму, игра би вероватно овако текла: Лдб:ц7+ Кб8:б7, Лг2:е4+ Кб7:ц8, Лц7—е5+ и црни би нагубио даму.

НАЈДУБЉИ ИЗВОР

Техника не бира начине да се докопа богатства која крије утроба земље. У томе се поштују и бележе разни рекорди. Тако се сматра да се најдубљи извор нафте на свету налази у Венецуели. Да би се дошло до „течног злата“, ту је нарочитим уређајима избушен бунар дубок око 7.000 метара.

„НАРОДНИ ЛЕКАРИ“ У КИНИ

У Кини сада постоји 67.000 лекара са завршеним медицинским факултетом, тј. један лекар на близу 10.000 људи. Али поред ових постоје и „народни лекари“. Њих има више — 480.000. Дијагнозу постављају помоћу пулса болесника, а лече акупунктуром — убацивањем игала у тело. Ову традиционалну медицину признаје и сама држава. Као и званична медицина, и она има сва права, а свака болница и диспансер располаже и школованим „народним лекарима“. Покушај да се „народна медицина“ стави у други план засад још не успева јер већина становништва више верује „народном лекару“ него оном правом.

Четири универзитета у Кини осposобљавају лекаре за „народно лечење“. Настава траје пет година, баш као и на осам осталих универзитета који спремају 7.000 правих лекара.

МЕХАНИЗОВАНИ ПРОФЕСОР

На Ханмановом медицинском колеџу у Филадельфији примењен је један демонстрациони метод који помаже студентима у спремању испита и савлађивању теориске наставе. Др Џон Скот и др Н. Б. Бурке конструисали су машину-испитивача која у свом регистру има педесет разних питања. Кад студент притисне једно дугме, појављује се питање, на које он одговара. Исправност свог одговора може да контролише притиском на друго дугме, чиме се емитује унапред спремљен тачан одговор на извучено питање.

ДУХОВИТО И ПРАКТИЧНО

Саобраћајна полиција у Хамбургу на духовит али и врло практичан начин бори се против несавесних возача који своја кола паркирају на забрањеним местима. Цела „операција“ састоји се у томе што полицијаци, кад примети непрописно паркиран ауто, једноставно подметне под негову једну своју дизалицу са точковима и ауто одвезе у депо. Кад се возач врати и са запрепашћеном утврди да му нема кола, одмах се, природно, обраћа саобраћајној полицији и пријављује њихов нестанак. Али, за „налажење“ аутомобила мора да плати суму предвиђену правилником о кажњавању оваквих саобраћајних прекршаја.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Као сунце јак

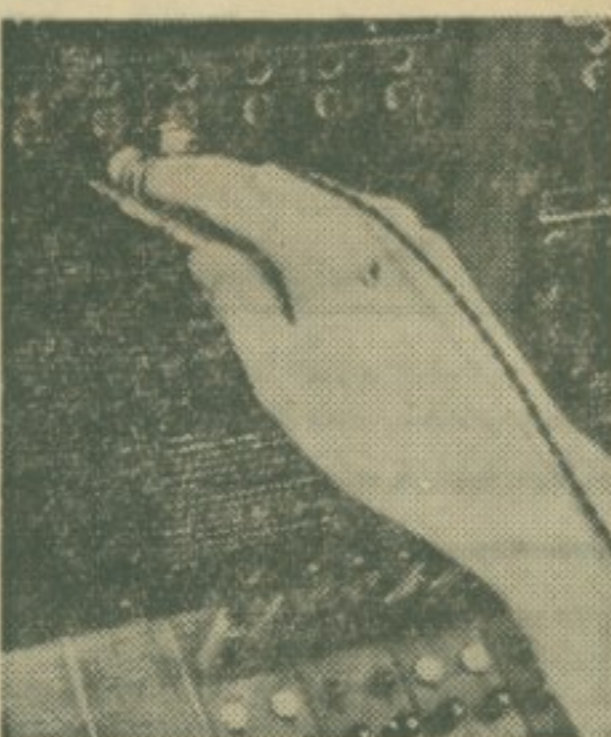
У Кармел лабораторији у Америци недавно је испробан досад најјачи радар — од 21 милион вати. Електромагнетски сноп овог новог радара уствари је прави зрак смрти. Он може да спржи човека за један стоти део секунде и то на удаљености од једног километра.

Студенти и испити

У Француској сваке године редовно дипломира на факултетима од 3.900 до 4.200 студената. Дакле, 90 студената на 1 милион становника. У Енглеској 12.000, а у Совјетском Савезу 48.000 студената.

ЕЛЕКТРОНСКИ НАПРСТАК

Једна америчка фабрика за израду електронских апарата у савршила је „напрстак“ који слепим телефонистима омогућује непогрешив рад у централу.

трали. Помоћу ове направе слепи оператор хвата позивне сигнале. У напрстку је смештен мали транзистор, који прима светлост лампе упањене у централу.

трали. Њени импулси упућују телефонисту да одговори на позив, то јест да тачно споји одређене линије.

ДИЈАГНОЗА ШЕЋЕРНЕ БОЛЕСТИ ЗА ПОЛА САТА

Новом методом за утврђивање благог облика шећерне болести, долази се до дијагнозе веома брзо. У вену болесника убризга се натријум толбутамид, а затим се после 20—30 минута изврши анализа шећера у крви. Код људи који не болују од шећерне болести количина шећера у крви нагло опада, а код дијабетичара врло полако. Тачност дијагнозе се гарантује у 95 процената.

Овај начин утврђивања болести пронашли су и увели у праксу лекари са универзитета у Тексасу. Натријум толбутамид појачава стварање инсулина, хормона гуштераче који помаже разлагање шећера. Познато је да код дијабетеса баш недостатак инсулина доводи до неповољног коришћења шећера и његовог нагомилавања у крви.

Подморски ресторан

Милански архитекта Булио Минолети завршава планове првог подморског ресторана на свету, који ће ускоро почети да се гради у италијанском приморском месту Искији. Велика дворана за ручавање, сва у стаклу, налазиће се неколико метара испод морске површине. Дању ће је обасјавати сунчеви зраци, а ноћу снопови снажних рефлектора, тако да ће гости за све време обеда моћи да посматрају велике ракове, рибе и друге ретке становнике мора који ће се нарочито гајити у „околини“ ресторана.

»Џејник« аутомобил

И у Италији постоји несташница места за паркирање кола. Тај проблем решено је недавно римски грађанин Вито Пекори на мало необичан начин: направно је „џепни“ ауто, који може да паркира на

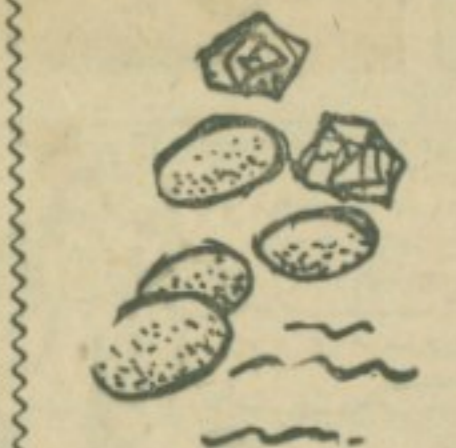
био ком месту. Мотор аутомобила има свега 49 кубика, а то је стоти део снаге мотора просечних америчких кола. Пролазак овог минијатурног возила римским улицама претставља атракцију за пролазнике. Пекори је изјавио новинарима да је врло задовољан својим изумом, ма да се понекад осећа као Гуливер у земљи џинова.

Научници кажу...

Човек би видео експлозију хидрогенске бомбе ако би се налазио на Месецу и у право време погледао на Земљу — кажу научници. Ова експлозија би се видела чак и са Марса, али само помоћу телескопа,

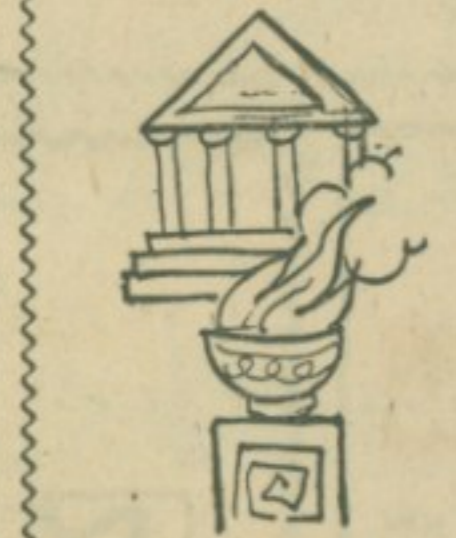
... да би комад стене оштрих ивица постао гладак облук, потребно је да га ре-

ка ваља од једног до двадесет километара, што зависи од тврдине камена. Комад пешчара или кречњака постаће гладак већ после два до три километра, а кристаласте стене тек после петнаестак километара.

... наукова мрежа са 6.300 метара нити тешка је свега 64 милиграма.

... свети пламен у храму богиње Хестије, заштитнице домаћих огњишта, Грци су палили помоћу једног конкавног суда начињеног од злата. То је, уствари, била нека врста огле-

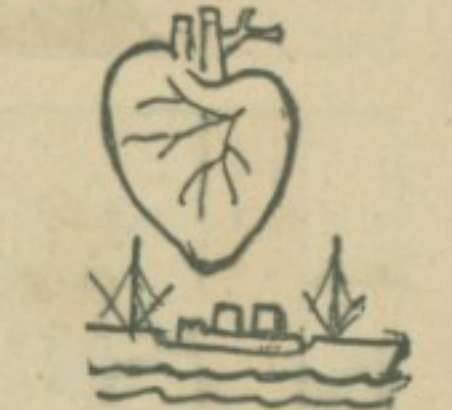

дала које је концентрисало сунчеве зраке, а ови су палили свети пламен.

... кад би 50.000 људи скупљених на једном месту истовремено викало из свегласа, укупна звучна снага њихових гласова износила би свега 40 вати, што је једна ко снази једне сијалице средње јачине.

... крајем IX века у Салерну, близу Напуља, основана је медицинска школа која се сматра првим медицинским факултетом у Европи.

... кад би се сав рад који човечје срце изврши у току једног просечног живота кон-

центрисао у једном тренутку — подигао би највећи ратни брод за 4,25 метра изнад морске површине.

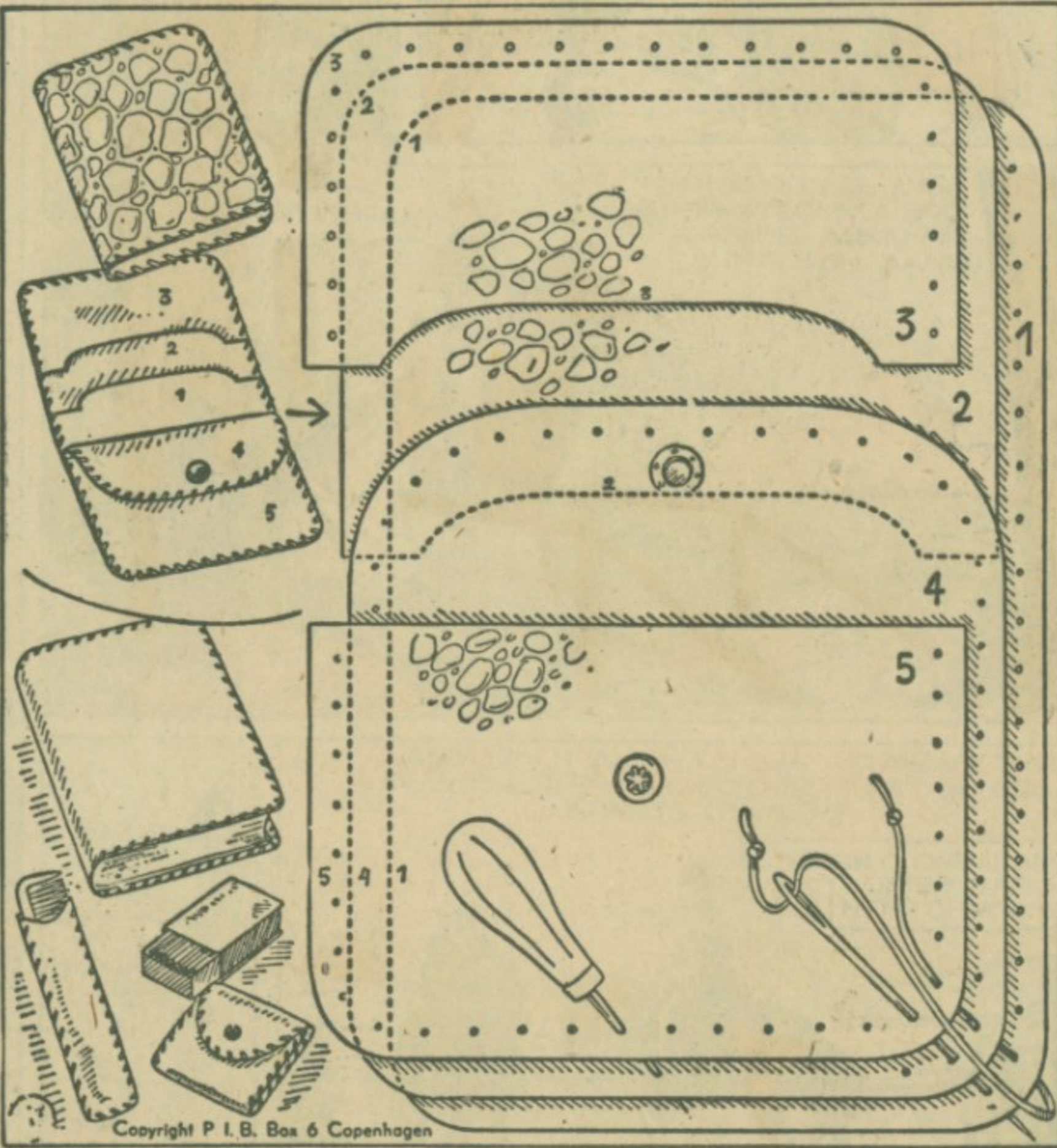
... стари Грци и Римљани сматрали су биљку кадуљу (жалфију) за свету и веровали да она лечи многе болести и спасава од смрти. Из тог веровања настало је касније њено научно име „салвија“, што значи „спаситељка“.

... прва лала наранџасте боје одгајена је почетком 1939 године.

... познати композитор Росини увек је компоновао седећи у постели.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Новчаник од пластичне масе

Copyright P. I. B. Box 6 Copenhagen

Пластична маса слична кожи може да се набави, као што је познато, у многим радњама. Заједно с њом треба купити пластичан конџ, иглу и остале ствари. Новчаник се прави од пет парчади: спољња облога 1, цепови 2 и 3, затворена прегрда 4 и дугме 5. Сваки од ових комада прегрдаће на засебан комад хартије и пренесите на пластичну материју ради кројења. Пошто

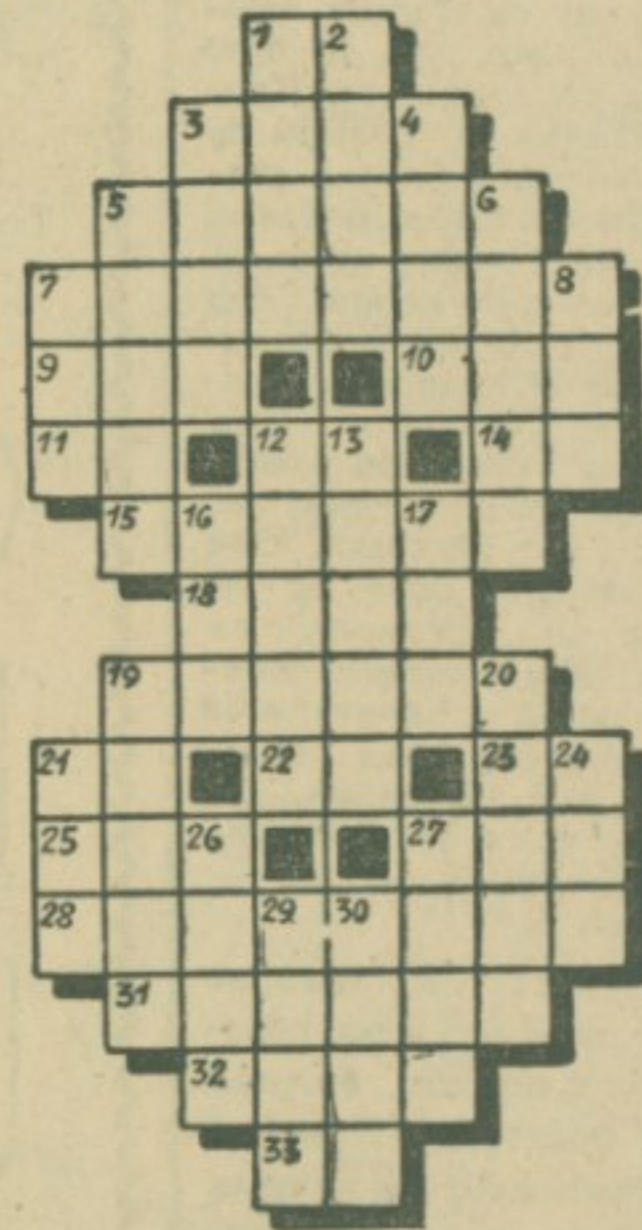
све комаде исечете, ставите их један преко другог, као на цртежу, и шиљом избушите рупе. Прошивајте сами, али дугме за затварање „дринкер“, мораће да стави мајстор, коџар или обућар.

Прегрж показује да се пажљивим кројењем могу начинити од пластичне масе и други корисни предмети.

Водоравно: 1) иницијали аутора дела „Зона Замфирова“; 2) некадашњи становници Француске; 3) врста секире; 4) песма Буре Јакшића; 5) лична заменица; 6) неупотребљаван; 7) скраћеница за: „без наслова“ (лат.); 8) показна заменица; 9) хемиски знак за молибден; 10) загонетка; 11) лако испарљива течност; 12) женско име; 13) предлог; 14) иницијали нашег славног физичара; 15) слово латинице; 16) остали, други; 17) дисање; 18) аутор опере „Ромео и Јулија“; 19) мргина; 20) аловина; 21) врста водених биљака; 22) два иота самогласника.

Усправно: 1) јединица за мерење времена (мил.); 2) водопад; 3) свечано; 4) држава у Азији; 5) слава леда по рекама; 6) микрос; 7) део лица; 8) чуло слуха; 9) див. горостас; 10) заступник, посредник; 11) холандски сликар пејзажист (1602—1671); 12) тамне боје; 13) део Војводине; 14) град у Турској; 15) град у Србији; 16) одлек, јека; 17) страна женског име; 18) белеми од живог геска у пустињама; 19) прибор за пушење; 20) мушко име.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Сана; 2) Комови; 3) лала; 4) ага; 5) опута; 6) од; 7) неко; 8) кк; 9) ракун; 10) аут; 11) база; 12) чарапа; 13) Сабо; 14) ина; 15) Ајова; 16) с; 17) Рила; 18) ер; 19) Негош; 20) тож; 21) мока; 22) Козара; 23) Сена.

Усправно: 1) Солун; 2) аматер; 3) но; 4) Ава; 5) кап; 6) Иго; 7) Лока; 8) Алана; 9) Акаба; 10) окули; 11) Куча; 12) узана; 13) Тебор; 14) Ровин; 15) савет; 16) Аљона; 17) Алеман; 18) Агора; 19) рок; 20) ока; 21) жо; 22) З(оле) Е(мил).

БЛАГО ПТИЦАМА

— Ах, како бих желео да сам птица! — вајка се Раја.
— Зашто? — пита га ујка-Паја. — Да би могао да летчи?
— Не. Већ да не бих морао да перем зубе!

ПРОПАЛО ЛЕТОВАЊЕ

Пата се вратила с мора и пријатељице се интересују како јој је било. Између осталог, питају је ли била задовољна смештајем у хотелу.
— Тхе, како се узме, — одговара Пата.
— Зашто? Сигурно соба није била окренута према мору? Или чистоћа није била на висини? Можда је послуга била неучтивва?
— Не, није то. Ствар је у томе што је у соби до моје био један брачни пар који се по цео божеји дан само свађао. И замислите сад незгоде: то су били странци.
— Странци? Па зар је то важно што су били странци?
— Како да није! Нисам могла разумети ниједну једину реч!

ПИТАЊА ОД ОГОШТ

Који се наш град некад звао Оногошт? Шта је трагант?

ОДГОВОРИ

ОНОГОШТ је назив средњовековног насеља које је постојало на месту данашњег Никшића. Оногошт се рано и врло често помиње у историјским споменцима; у тропици Дукљаниновој као средиште истоимене жупе. Дубровчани се га називали Анагастум. Сматра се да су Оногошти основали Готи и да су га назвали по неком личној имену. Град је био на главици која се сада зове Бедем. У Оногошту су српски средњовековни владари имали двор за летовање. У време Сандаља Хранића ту се налазила царинарница. Преко Оногошта водили су важни путеви. Стари град разорили су Турци крајем 15 века, те је дugo био у развалинама. Крајем 17 века поправили су и проширили бедеме старог Оногошта и подигли утврђење, око кога се брзо развила варош. Њу су староседеоци у околини и даље називали Оногошт, а Никшићани, јако племе у суседству града, дало је новој турској вароши име Никшић. Ова два имена дugo су се борила о превласт, гако да се у писаним подацима из 18 и почетком 19 века назива час Оногошт, час Никшић. На крају, ипак је превладао данашњи назив — Никшић.

ТРАГАНТ је гумасти скола која цури из коре на малоазиским биљкама врсте трагант (Astragalus). Стајањем очерсне у полу провидне, жилаве плочице или листиће, белчасте или жућкасте боје. Нема мириса. У води набубри. Употребљава се за лепило, за апетуре и у фармацији.

БАШЧЕДНИК

ДОК ЈЕ БРКА СПРЕМАО ВЕЧЕРУ, А ЦАРЕВИЋ СЕДЕО ЗАМИШЉЕН КРАЈ БАТРЕ...

